

Briselē, 4.6.2025.
COM(2025) 280 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI,**

Eiropas Ūdens resursu noturības stratēģija

Eiropas Ūdensresursu noturības stratēģija

1. IEVADS. SITUĀCIJAS APRAKSTS

Ūdens ir dzīvība. Cilvēki, lielākā daļa sugu un daba, kurā dzīvojam un no kuras esam atkarīgi, nevar izdzīvot bez ūdens. Mūsu vide, ekonomika, pārtikas nodrošinājums, enerģētiskā drošība un mūsu dzīves kvalitāte ir atkarīga no stabilas atbilstošas kvalitātes ūdens piegādes.

Tomēr šodien mēs vairs nevaram uzskatīt, ka ūdens resursu pieejamība ir pašsaprotama, un tas ietekmē iedzīvotājus, uzņēmumus un vidi. Klimata pārmaiņu dēļ Eiropa ir kontinents, kas sasilst visstraujāk pasaulē. Nelabvēlīga klimata ietekme, piemēram, ārkārtējs karstums, katastrofāli plūdi, ilgstošs sausums un meža ugunsgrēki, ir vērojama arvien biežāk un kļūst smagāka, un tā tas turpināsies. Šie notikumi ietekmē veselību un izraisa priekšlaicīgu nāvi, energoapgādes un dzeramā ūdens piegādes traucējumus un arvien lielākus ekonomiskos zaudējumus¹ uzņēmumiem, lauksaimniekiem un akvakultūrai. Ja ar ūdeni saistītā nevienlīdzība netiks novērsta, tā var kaitēt ES un pasaules vispārējai ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai². Tas jo īpaši attiecas uz ES tālākajiem reģioniem, kur klimata radītie apdraudējumi un infrastruktūras nepilnības sevišķi apgrūtina piekļuvi tīram un drošam ūdenim. **Piekļuve tīram ūdenim par pieņemamu cenu ir cilvēktiesības un sabiedriskais labums.**

Ūdens resursu noturība ir ES drošības un krīzsagatavotības jautājums. Ūdens ir pamatvajadzība un kritiski svarīgs resurss. Kā izklāstīts sagatavotības savienības stratēģijā, tīra un cenas ziņā pieejama saldūdens apgādes drošībai ir jābūt Savienības galvenajai prioritātei³.

Investīcijas ilgtspējīgā ūdens resursu apsaimniekošanā un inovācijā stiprinās Eiropas uzņēmumus un veicinās konkurētspēju. Pasaules Ekonomikas forums apzināja desmit lielākos globālos ilgtermiņa riskus uzņēmumiem, un pieci no tiem⁴ ir saistīti ar ūdeni. Kā atzīts Konkurētspējas kompasa⁵ un tīras rūpniecības kursā⁶, neilgtspējīga ūdens resursu apsaimniekošana apdraud mūsu kopējo apgādes drošību un konkurētspēju. Tāpēc ūdens resursu noturība ir labāk jāintegrē uzņēmējdarbības lēmumos un jāizstrādā integrēts redzējums par ilgtspējīgu ūdens resursu apsaimniekošanu, kurā tiktu atspoguļoti ilgtermiņa klimata scenāriji.

Ūdensresursu noturība ir būtiska uzņēmējdarbības iespēja ES rūpniecībai. Eiropa ir pasaules līdere ūdens tehnoloģiju jomā, un tai pieder 40 % no visiem ar šo jomu saistītajiem

¹ Sausums 2022. gadā vien radīja ārkārtas zaudējumus aptuveni 40 miljardu EUR apmērā. Plūdi laikposmā no 1980. līdz 2023. gadam radīja zaudējumus 325 miljardu EUR apmērā. Papildus šīm problēmām ūdens piesārņojums rada izmaksas 55–73 miljardu EUR apmērā. Sk. Komisijas pētījumu par bezdarbības izmaksām saistībā ar gaidāmo vides politikas īstenošanas pārskatu.

² Devītais ziņojums par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, 4. nodaļa “Zaļā pārkārtošanās”, 2024 (https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en).

³ Eiropas sagatavotības savienības stratēģija, JOIN(2025) 130 final.

⁴ *Global Risks Report 2024* (“2024. gada ziņojums par globālajiem riskiem”). Šie pieci lielākie globālie (arī ar ūdeni saistītie) riski ir šādi: 1) ekstrēmi laikapstākļu notikumi, 2) kritiskas izmaiņas Zemes sistēmās, 3) biodaudzveidības zudums un ekosistēmu sabrukums, 4) dabas resursu nepietiekamība, 5) piesārņojums; <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>.

⁵ COM(2025) 30 final “ES Konkurētspējas kompasa”.

⁶ COM(2025) 85 final “Tīras rūpniecības kurss – kopīgs konkurētspējas un dekarbonizācijas ceļvedis”.

patentiem pasaulē⁷. 2022. gadā vien šī nozare radīja pievienoto vērtību 111,7 miljardu EUR apmērā un atbalstīja 1,6 miljonus darbvieta 81 500 uzņēmumos, lielākā daļa no kuriem bija MVU⁸. Mums ir jāizmanto šis stāvoklis un jāstiprina ES konkurences priekšrocības vienotajā tirgū un ārvalstīs. Piemēram, dažās nozarēs ir potenciāls samazināt ūdensapgādes un darbības izmaksas par gandrīz 2,8 miljardiem EUR gadā, radīt papildu 9000 darbvieta gadā, vienlaikus attīstot visā pasaulē nepieciešamās zināšanas⁹.

Tas, ka Eiropa ir pārliecinoša pasaules līdere ūdens resursu noturības jomā, dod iespēju veidot stratēģiskas alianses ar starptautiskajiem partneriem. Konkurence pasaulē par sarūkošo saldūdens apgādi saasina konfliktus un pārvietošanu. Saglabājoties pašreizējam tempam, ūdens pieprasījums pasaulē 2030. gadā pārsniegs pieejamo apjomu par 40 %¹⁰. Visā pasaulē ar ūdeni saistītu katastrofu dēļ 2024. gadā tika pārvietoti 40 miljoni cilvēku un tiks nodarīti zaudējumi vairāk nekā 480 miljardu EUR apmērā¹¹. Pamatojoties uz vispārējo vienprātību¹² par to, ka mūsu pašreizējais ūdens resursu apsaimniekošanas modelis nav ilgtspējīgs, ES ir apņēmusies gaidāmo ANO 2026. gada konferenci par ūdeni padarīt par pāversiena punktu virzībā uz ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu.

Visu šo iemeslu dēļ ir pienācis laiks ūdens resursu noturību izvirzīt par politiskās programmas prioritāti, kā to norādījusi Eiropadome¹³, Eiropas Parlaments¹⁴ un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja¹⁵. Tāpēc Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena savās politikas pamatnostādņēs 2024.–2029. gadam paziņoja par jaunu Eiropas ūdens resursu noturības stratēģiju. Tai būtu jāpalīdz visai ES uzlabot savu ūdensobjektu pārvaldību, novērst trūkumu, pilnveidot konkurētspējīgas inovācijas ūdensapgādes nozarē¹⁶, vienlaikus izmantojot tīru un apītīgu pieeju.

Dalībvalstis ir organizējušas ūdens resursu apsaimniekošanu dažādos veidos, izmantojot dažādas publisko vai privāto īpašumtiesību formas vai to kombināciju. Šajā stratēģijā ir pilnībā ņemtas vērā šīs valstu izvēles un ir atzīts, ka nav tāda viena risinājuma, kas būtu piemērots visiem, jo īpaši ņemot vērā to, ka ūdens pieejamība dažādās dalībvalstīs būtiski atšķiras, turklāt atšķiras arī dažādu nozaru neaizsargātība pret ūdens trūkumu.

2. GALVENIE MĒRĶI

Šajā stratēģijā ir izklāstīts, kā ūdens resursus Eiropā padarīt noturīgus, un tā stingri balstās uz redzējumu 2050. gadam, ko ES izvirzīja ANO 2023. gada konferencē par ūdeni, proti, par ES,

⁷ Eiropas Patentu iestāde, *Innovation in water-related technologies* ("Inovācija ar ūdeni saistītu tehnoloģiju jomā") (2024. gada jūlijs), pieejams [šeit](#).

⁸ Eurostat, *Businesses in the water supply, sewerage, waste management and remediation sector* ("Uzņēmumi ūdensapgādes, kanalizācijas, atkritumu apsaimniekošanas un sanācijas nozarē") (dati iegūti 2025. gada februārī), pieejams [šeit](#).

⁹ *Water Europe* ("Ūdens Eiropā") (2024). Sociālekonomisks pētījums par to, cik vērtīgas ir ES investīcijas ūdensapgādes jomā.

¹⁰ Pasaules ūdens ekonomikas komisijas ziņojums, 2024.

¹¹ Pasaules ūdens uzraudzības instruments – 2024. gada kopsavilkuma ziņojums | *PreventionWeb*.

¹² Sasniegts ANO 2023. gada konferencē par ūdeni.

¹³ Eiropadomes 2023. gada 23. marta secinājumi, EUCO 4/23.

¹⁴ Eiropas Parlamenta 2025. gada 7. maija rezolūcija par Eiropas ūdens resursu noturības stratēģiju (2024/2104(INI)).

¹⁵ EESK vispārējais atzinums "Aicinājums izstrādāt ES zilo kursu", CCMI/209, 2023. gada 25. oktobris.

¹⁶ Šajā paziņojumā ūdensapgādes nozare aptver gan publiskus, gan privātus uzņēmumus, kas iesaistīti (dzeramā) ūdens apgādē un notekūdeņu, arī komunālo un rūpniecisko notekūdeņu, attīrīšanā. Tā aptver arī ūdensapgādes inženieriju, ūdens infrastruktūras būvniecību, ar ūdeni saistīta aprīkojuma un tehnoloģiju izstrādi un piegādi.

kurā ir noturīgi ūdens resursi un kura sniedz ūdensapgādes drošību visiem. Tas ietver ūdens ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu, kā arī taisnīgu līdzsvaru starp ūdensapgādi un ūdens pieprasījumu, kas atbilst pašreizējām vajadzībām, arī cilvēktiesību uz drošu dzeramo ūdeni un sanitāriju īstenošanu, neapdraudot nākamo paaudžu tiesības.

Lai ūdens resursus Eiropā padarītu noturīgus, mums ir jāstrādā, lai sasniegtu trīs mērķus:

1. atjaunot un aizsargāt ūdens aprites ciklu kā ilgtspējīgas ūdensapgādes pamatu;
2. veidot ūdens resursu ziņā viedu ekonomiku kopā ar iedzīvotājiem un ekonomikas dalībniekiem tā, lai atbalstītu ES konkurētspēju, piesaistītu investorus un atbalstītu plaukstošu ES ūdensapgādes nozari;
3. nodrošināt tīru un cenas ziņā pieejamu ūdeni un sanitāriju visiem un vienmēr, un stiprināt izpratni par ūdens resursu noturību iedzīvotāju vidū.

ES tiesību akti un rīcībpolitikas, to vidū Eiropas zaļais kurss, nodrošina spēcīgu pamatu šo mērķu sasniegšanai¹⁷. Dalībvalstīm un to vietējām vai reģionālajām pašvaldībām bieži vien ir vislabākās iespējas risināt ūdens resursu apsaimniekošanas jautājumus, jo tās vislabāk pārzina savus apstākļus, problēmas un iespējamās risinājumus. Šajā stratēģijā ir pilnībā atzīts, ka dalībvalstis var brīvi organizēt savas ūdensapgādes sistēmas pēc saviem ieskatiem, ņemot vērā ES tiesību aktos noteiktos ierobežojumus. Lai atbalstītu dalībvalstu iniciatīvas un uzlabotu pārrobežu sadarbību ūdens resursu jomā, tajā ir noteiktas piecas ES rīcības jomas: i) pārvaldība un īstenošana; ii) finansējums, investīcijas un infrastruktūra; iii) digitalizācija; iv) pētniecība un inovācija, rūpniecība un prasmes; v) drošība un sagatavotība.

2.1. Atjaunot un aizsargāt ūdens aprites ciklu kā ilgtspējīgas ūdensapgādes pamatu

Labi funkcionējošs ūdens aprites cikls ir būtisks ūdens resursu noturībai. Ūdens pārvietojas ciklā, kurā tas tiek dabiski uzkrāts, attīrīts un izvadīts, un šis process ir atkarīgs no veselīgas augsnes, mitrājiem, mežiem un citām ekosistēmām. Tomēr ūdens resursu pārmērīga izmantošana un nepareiza apsaimniekošana, piesārņojums, kā arī klimata pārmaiņas un vides degradācija ir būtiski ietekmējuši šo ciklu un pamatīgi samazinājuši gan ūdens daudzumu, gan tā kvalitāti.

Pašreizējais ES regulējums attiecībā uz saldūdeni, arī Ūdens pamatdirektīva¹⁸, Plūdu pārvaldības direktīva¹⁹ un Regula par dabas atjaunošanu²⁰, nodrošina visaptverošu tiesisko regulējumu Eiropas ūdens aprites cikla kontekstā. Tomēr, lai atjaunotu ūdens aprites ciklu gan kvantitātes un kvalitātes ziņā, būs vajadzīga efektīva īstenošana. Rīcības kompass joprojām ir Ūdens pamatdirektīvā noteiktais mērķis līdz 2027. gadam panākt visu ūdensobjektu labu stāvokli²¹ un Plūdu direktīvā noteiktie mērķi. Komisija dialogā ar

¹⁷ Sk. II pielikumā pārskatu par galvenajiem mērķiem, kas noteikti spēkā esošajos tiesību aktos.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj>).

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību (OV L 288, 6.11.2007., 27.–34. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2007/60/oj>).

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1991 (2024. gada 24. jūnijs) par dabas atjaunošanu un ar ko groza Regulu (ES) 2022/869 (OV L, 2024/1991, 29.7.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj>).

²¹ EEZ ziņojums par ūdens stāvokli ES, <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>.

dalībvalstīm noteiks izpildi par prioritāti, pamatojoties uz savu jaunāko novērtējumu par valstu upju baseinu apsaimniekošanas plāniem (UBAP) un plūdu riska pārvaldības plāniem (PRPP)²². Lai vēl vairāk atbalstītu dalībvalstu darbu ūdens trūkuma un sausuma novēršanas kontekstā, Komisija izstrādās ūdens trūkuma rādītājus un publicēs tehniskos norādījumus par sausuma pārvaldības plāniem. Regula par dabas atjaunošanu sniedz iespēju ar dabā balstītiem risinājumiem atbalstīt ūdens kvantitātes pārvaldību un uzlabot noturību gan pret sausumu, gan plūdiem. Ūdens resursu noturība un klimatnoturība ir pilnībā jāintegrē valstu atjaunošanas plānos, kas ir jāizstrādā līdz 2026. gadam.

2008. gada Jūras stratēģijas pamatdirektīvā noteiktais mērķis līdz 2020. gadam panākt labu jūras ūdeņu vides stāvokli netika sasniegts. Jūras biodaudzveidība sarūk, un upju radītais piesārņojums joprojām kaitē jūras dzīvajiem organismiem. Pēc nesenā izvērtējuma²³ Komisija pārskatīs Jūras stratēģijas pamatdirektīvu, lai uzlabotu saskaņotību ar to ES tiesību aktu kopumu, kas attiecas uz saldūdeni, galveno uzmanību pievēršot rezultātu sasniegšanai, samazinot ziņošanas prasības, kā arī uzlabojot gan datu pārvaldību, gan pārvaldību reģionālajās jūras konvencijās.

Papildus spēkā esošajiem tiesību aktiem mums ir jāpastiprina centieni uzlabot ūdens aizturi uz sauszemes. Saskaņā ar ES Okeānu pakto mums par prioritāti ir jāizvirza pilnīga mūsu ekosistēmu potenciāla izmantošana, lai uzglabātu, attīrītu, atbrīvotu un atjaunotu ūdeni uz sauszemes un jūrā, pamatojoties uz pieeju “no avota līdz jūrai”. Atpakaļceļā līdz jūrai saldūdens tiek dabiski uzglabāts augsnē, mežos, mitrājos, palienēs un citās ekosistēmās. Lai papildinātu gruntsūdeņu rezerves un aizsargātu biodaudzveidību, ir jālabo tas, kā darbojas mūsu ainavu dabiskā sūkļa funkcija. Lai labāk koordinētu un paplašinātu esošās iniciatīvas²⁴, kuru mērķis ir palielināt ūdens aizturi uz sauszemes, Komisija izstrādās “sūkļa mehānismu”, kas nodrošinās saskaņotu regulējumu jaunām un esošām iniciatīvām nolūkā palielināt ūdens aizturi uz sauszemes. Kā izklāstīts redzējumā par lauksaimniecības un pārtikas nozari, Komisija plāno arī stimulēt un atbalstīt tādu lauksaimniecības praksi, kas atjauno, uztur vai uzlabo augsnes veselību, piemēram, bioloģisko lauksaimniecību un agroekoloģiskas pieejas, kas notur ūdeni augsnē. Pilsētu teritorijās būtu jāveicina “sūkļa pilsētas”, kas veidotas ar dabā balstītiem risinājumiem, lai kontrolētā veidā absorbētu un novadītu ūdeni. Turklāt būtiska nozīme ir saldūdens un jūras ūdeņu integrētai pārvaldībai. Upju piesārņojums, nogulšņu plūsmu traucējumi un ūdens nepietiekamība būtiski ietekmē jūras ekosistēmu veselību un no tām atkarīgo sociālo un ekonomisko darbību (piem., zvejniecības, akvakultūras vai tūrisma) dzīvotspēju²⁵. Piekrastes teritorijām ir izšķiroša nozīme ūdens aprites ciklā, turklāt tās palīdz novērst sauszemes piesārņojuma iekļūšanu jūrā. Efektīva telpiskā plānošana var samazināt piekrastes kopienų, pilsētu, jūras ostu, zemu upju deltu neaizsargātību pret klimata pārmaiņām, savukārt jūras ostām, ievērojot attiecīgos tiesību aktus un politiku, ir arī jāpalīdz līdz minimumam samazināt kuģu radīto piesārņojumu. Tas ir arī viens no tematiem,

²² Komisija sniedza konkrētām valstīm adresētus ieteikumus par septiņām kopām: a) paātrināta rīcība, lai samazinātu neatbilstību; b) investīciju palielināšana; c) galveno apdraudējumu novēršana; d) noturības pret tādiem ekstrēmiem apstākļiem, kas saistīti ar ūdeni, uzlabošana (arī īpašs ieteikums par Plūdu direktīvas efektīvu īstenošanu); e) pārrobežu sadarbība; f) atbrīvojumi; g) pārraudzība, novērtēšana un ziņošana. Papildu informāciju sk. vietnē https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_en.

²³ [Jūras stratēģijas pamatdirektīvas izvērtējums \(SWD\(2025\) 50\)](#) un tā [pielikums](#).

²⁴ Misijas pielāgošanās un augsnes jautājumos, Norādījumi par klimatnoturīgām ainavām, Eiropas Savienības pilsētprogrammas (UAEU) tematiskā partnerība “Ūdens ziņā jutīga pilsēta” un *Interreg* Donavas reģiona “sūkļa pilsētas” projekts.

²⁵ Macias, D., Bisselink, B., Carmona-Moreno, C. et al., *The overlooked impacts of freshwater scarcity on oceans as evidenced by the Mediterranean Sea*. *Nat Commun* 16, 998 (2025).

kam jāpievērš uzmanība Komisijas izziņotajā ES Ostu stratēģijā. Visbeidzot, ilgtspējīga un integrēta iekšzemes ūdensceļu pārvaldība var būtiski veicināt ūdens resursu noturību, labāk pielāgojoties sausumam un plūdiem, vienlaikus saglabājot navigācijas maršrutu savienojamību.

Ūdens uzkrāšanai rezervuāros un citās cilvēka veidotās konstrukcijās ir jāpievērš īpaša uzmanība, un šie procesi ir rūpīgi jāplāno un jākoordinē, jo daudzām ekonomikas nozarēm ir vajadzīga stabila ūdensapgāde un to vajadzības gada laikā bieži vien ir atšķirīgas²⁶. Veicot darbības ūdens resursu apsaimniekošanas jomā, būtu jāpiešķir prioritāte dabā balstītiem risinājumiem, kā arī jāizmanto cilvēka radītas konstrukcijas vai abu šo risinājumu kombinācija. Plānojot jaunus dambjus un rezervuārus, būtu rūpīgi jāizvērtē to ietekme uz vidi, iesaistot visus attiecīgos dalībniekus, un būtu jānodrošina, ka šādas darbības ir daļa no integrētas un ilgtspējīgas ūdens resursu apsaimniekošanas stratēģijas, pilnībā atspoguļojot ilgtermiņa klimata standarta scenārijus un prognozes, lai izvairītos no balasta investīcijām.

Ūdens kvalitāte un kvantitāte ir vienas monētas divas puses, un mums ir jāturpina darbs, lai novērstu piesārņojumu tā rašanās vietā. 2021. gadā tikai 39,5 % ES virszemes ūdeņu bija labs ekoloģiskais stāvoklis un tikai 26,8 % – labs ķīmiskais stāvoklis²⁷. Ir jāpastiprina rīcība un galvenā uzmanība jāpievērš tam, lai novērstu neilgtspējīgu zemes izmantošanu un apsaimniekošanu, kā arī hidromorfoloģiskas pārmaiņas, strukturāli nepareizu ūdens resursu apsaimniekošanu gan likumīgas, gan nelikumīgas pārmērīgas ieguves dēļ, ūdens izmantošanas neefektivitāti dažādās nozarēs un ūdens piesārņojumu, kas saistīts ar tādām darbībām kā lauksaimniecība, rūpnieciskā ražošana, kalnrūpniecība un atkritumu apsaimniekošana.

Ūdens piesārņojums tieši ietekmē veselību. Tas var izraisīt ūdens pārnēsātas slimības un saasināt rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem. Covid-19 krīze parādīja, cik svarīgi ir sekot līdzi patogēniem un veselības parametriem notekūdeņos, ievērojot pieeju “Viena veselība”, jo cilvēka, dzīvnieku, augu un vides veselība ir cieši saistīta²⁸. Komisija turpinās atbalstīt spēju veidošanu un infrastruktūras attīstību notekūdeņu monitoringa jomā, jo īpaši tāpēc, ka klimata pārmaiņas pasliktina ar veselību saistītus riskus, ko rada ar ūdeni saistītas slimības²⁹.

Ir steidzami jārikojas, lai risinātu piesārņotāju problēmu, kas apdraud mūsu vitāli svarīgos dzeramā ūdens avotus. Ļoti noturīgi piesārņotāji, piemēram, PFAS³⁰, turpina uzkrāties ES ūdeņos un katru gadu rada ietekmi uz veselību robežās no 52 līdz 84 miljardiem EUR³¹. Tas ir arī būtisks sabiedrības bažu iemesls. Saskaņā ar Nulles piesārņojuma rīcības

²⁶ Kopējā īstenošanas stratēģija (KĪS) saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas norādījumu Nr. 24 par upju baseinu apsaimniekošanu mainīgā klimatā, pieejama [šeit](#).

²⁷ Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) un Plūdu direktīvas (2007/60/EK) īstenošanu (Trešie upju baseinu apsaimniekošanas plāni. Otrie plūdu riska pārvaldības plāni) (COM(2025) 2 final).

²⁸ Padomes Ieteikums 2023/C 220/01 par to, kā pastiprināt ES rīcību cīņai pret rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem; iniciatīvu pakete attiecībā uz farmaceitiskajiem līdzekļiem; pārstrādātā Direktīva par komunālo notekūdeņu attīrīšanu ((ES) 2024/3019).

²⁹ Eiropas Vides aģentūra (2024) “*Responding to climate change impacts on human health in Europe: focus on floods, droughts and water quality*” (Reaģēšana uz klimata pārmaiņu ietekmi uz cilvēka veselību Eiropā – galvenās uzmanības pievēršana plūdiem, sausumam un ūdens kvalitātei). EVA ziņojums 3/2024.

³⁰ Perfluoralkilvielas un polifluoralkilvielas.

³¹ [Ziemeļvalstu Ministru padome, 2019. gada dati](#).

plānu³² ūdens un jūras piesārņojums, arī mikroplastmasas radītais piesārņojums, ir jānovērš tā rašanās vietā vai visos izplatības ceļos. Turklāt ES ir apņēmīgi jācenšas attīrīt vietas, kuras jau ir stipri piesārņotas ar šīm un citām visuresošām, noturīgām, bioakumulatīvām un toksiskām vielām, jo īpaši tad, ja šādas vielas joprojām ir neaizstājamas sabiedrības un rūpniecības vajadzībām. Attīrīšanas pamatā vajadzētu būt principam “piesārņotājs maksā”, piešķirot publiskos līdzekļus pamestu vietu attīrīšanai, ja nav iespējams noskaidrot atbildīgo struktūru. Lai gan remediācijas pasākumi ir ļoti dārgi³³, pētniecība un inovācija var būtiski samazināt šīs izmaksas, izmantojot jaunas, arī biobāzētas, tehnoloģijas, kas tiks veicinātas, īstenojot Bioekonomikas stratēģiju. Turklāt, ja tiks atrasti partneri, kas vēlas ieguldīt kopā ar ES, Komisija nāks klajā ar priekšlikumu izveidot publiskā un privātā sektora iniciatīvu, kuras uzdevums būtu panākt tehnoloģisku progresu realizējamās un cenas ziņā pieejamās metodēs PFAS un citu noturīgu ķīmikāliju atklāšanai un aizvākšanai.

Ūdens kvalitātes atjaunošanas galvenajam elementam vajadzētu būt tāda ūdens ekosistēmu piesārņojuma ierobežošanai, ko rada barības vielas. Barības vielas no lauksaimniecības, pilsētu apdzīvotām vietām un citiem avotiem ietekmē cilvēku veselību, kā arī izraisa aļģu ziedēšanu un skābekļa noplicināšanos, kas nonāvē ūdens ekosistēmas. Tā joprojām ir liela problēma un rada sociālekonomiskos zaudējumus, kas attiecībā uz slāpekli vien tiek lēsti 75–485 miljardu EUR apmērā gadā³⁴. Šādas izmaksas nozīmē, ka ir jāpaātrina rīcība “no avota līdz jūrai”, arī jāuzlabo Nitrātu direktīvas īstenošana visās dalībvalstīs.

Komisija palīdzēs dalībvalstīm novērtēt nepieciešamos pielāgotos barības vielu slodzes samazinājumus, arī izmantojot uzlabotu modelēšanu, interaktīvas kartes un paraugprakses apmaiņu. Komisija turpinās atbalstīt uzlabotu un integrētu barības vielu pārvaldību, izmantojot dažādus esošos forumus, palīdzēs finansēt kūtsmēsļu krātuves un veicinās barības vielu apritīgumu, kas var palīdzēt samazināt sintētisko mēslošanas līdzekļu izmantošanu. Sinerģijā ar redzējumā par lauksaimniecības un pārtikas nozari izziņoto darba virzienu attiecībā uz lauksaimniecības dzīvniekiem šīs darbības papildinās ilgtermiņa redzējuma izstrādi, kurā ņemta vērā lauksaimniecības dzīvnieku daudzveidība ES, vienlaikus nodrošinot tās ilgtspēju. Komisija arī pastiprinās centienus veicināt lauksaimniecības ekstensifikāciju reģionos ar augstu lauksaimniecības dzīvnieku koncentrāciju.

Galvenās darbības. Ūdens aprites cikla atjaunošana un aizsardzība	Laika grafiks
Noteikt, arī strukturētos dialogos ar dalībvalstīm, Ūdens pamatdirektīvas un Plūdu direktīvas īstenošanas prioritātes, galveno uzmanību pievēršot ūdens kvalitātei un kvantitātei	2025–2026
Pārskatīt Jūras stratēģijas pamatdirektīvu	2027
Izstrādāt ūdens trūkuma rādītājus un tehniskos norādījumus par sausuma pārvaldības plāniem	2026–2027

³² Šajā stratēģijā izklāstītie PFAS remediācijas pasākumi papildina Komisijas centienus novērst PFAS emisijas to rašanās vietā saskaņā ar REACH tiesību aktiem ķīmikāliju jomā. Šajā kontekstā ir jānorāda, ka līdz 2025. gada beigām Komisija plāno pieņemt ierobežojumu attiecībā uz visām PFAS ugunsdzēsības putās, kas ir viens no galvenajiem emisiju avotiem.

³³ Tiek lēsts, ka PFAS radītā piesārņojuma attīrīšanas ekonomiskās izmaksas Eiropā ir robežās no 5 līdz 100 miljardiem EUR gadā, un ūdens nozarē vien dzeramā ūdens attīrīšanas izmaksas pieaug līdz 18 miljardiem EUR gadā, turklāt tiek lēsts, ka notekūdeņu attīrīšanas un notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas izmaksas ir vēl lielākas. Šīs izmaksas ir aplēstas projektā “Forever Lobbying” (“Mūžīgā lobēšana”); plašāka informācija pieejama vietnē <https://foreverpollution.eu/lobbying/>.

³⁴ Van Grinsven et al “Costs and Benefits of Nitrogen for Europe and Implications for Mitigation” (“Slāpekļa radītās izmaksas un ieguvumi Eiropā un ietekmes mazināšana”), 2013. Slāpekļa emisijas un kaitējuma izmaksas ietver visu nozaru emisijas virszemes ūdeņos, gruntsūdeņos un jūras ūdeņos, kā arī gaisā.

Atbalstīt galveno piesārņojuma avotu novēršanu: • publiskā un privātā sektora iniciatīva, kuras mērķis ir panākt tehnoloģisku progresu, izstrādājot realizējamās un cenas ziņā pieejamās metodes PFAS un citu noturīgu ķīmisko vielu atklāšanai un aizvākšanai, ja tiks atrasti atbilstoši partneri; • izveidot dalībvalstīm paredzētu palīdzības rīkkopu, kas atbalstītu darbības barības vielu radītā piesārņojuma samazināšanai, arī izmantojot uzlabotu modelēšanu, interaktīvas kartes un paraugprakses apmaiņu	2027 2026–2027
--	------------------------------

2.2. Veidot ūdens resursu ziņā viedu ekonomiku, kurā neviens nav atstāts novārtā, kura atbalsta ES konkurētspēju un piesaista investorus

Ūdens ir ierobežots resurss, kas ir jāizmanto efektīvi. Mums ir jāsamazina pieprasījums visās ekonomikas nozarēs, veicinot ūdens taupīšanu, efektivitāti un atkalizmantošanu. Ņemot vērā augošo ūdens trūkumu un sausumu, tas ir būtiski, lai turpinātu nodrošināt ūdensapgādi, taisnīgi apmierinātu dažādu lietotāju vajadzības un atbalstītu ūdens un sauszemes ekosistēmas. Tas ir īpaši svarīgi reģionos ar akūtiem pārmērīgas izmantošanas punktiem, kur ūdens trūkums kļūst sistēmisks un būtiski ierobežo ekonomikas attīstību, arī dažās attālās un salu kopienās, kur ir ierobežota saldūdens pieejamība. Turpinoties klimata pārmaiņām, ievērojami palielināsies tādu reģionu skaits, kuros trūkst ūdens³⁵. Efektivitāte pirmām kārtām vēršama uz intensīvākajiem – gan pašreizējiem, gan nākotnes – ūdens lietotājiem, kuri arī ir visvairāk ieinteresēti nepieļaut pārmērīgu ieguvī, kas varētu izraisīt piegādes traucējumus.

Ūdensefektivitāte ir ļoti svarīga, un tai ir jābūt pirmajā vietā. Šai stratēģijai ir pievienots ieteikums par principa “ūdensefektivitāte pirmajā vietā” piemērošanu, iedvesmojoties no pieredzes saistībā ar principu “energoefektivitāte pirmajā vietā”³⁶. Tajā ir izklāstīti pamatprincipi attiecībā uz lēmumu pieņemšanu un investīcijām, kas balstās uz skaidru un paredzamu, tomēr elastīgu prioritāšu noteikšanu attiecībā uz to, kā tiek pārvaldīts pieprasījums pēc ūdens un ūdens piedāvājums. Visā ES prioritātei vajadzētu būt pieprasījuma un pārmērīgas ieguves ierobežošanai. Pēc tam vajadzētu sekot projektētai efektivitātei un atkalizmantošanai, savukārt lielākam piedāvājumam vajadzētu būt galējam risinājumam.

Lai virzītu rīcību saistībā ar ūdens izmantošanas efektivitāti visā ES, ņemot vērā ūdens taupīšanas potenciālu³⁷, ES būtu jācenšas līdz 2030. gadam uzlabot ūdens izmantošanas efektivitāti vismaz par 10 %. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām nolūkā izstrādāt kopīgu metodiku attiecībā uz ūdensefektivitātes mērķrādītājiem, ņemot vērā teritoriālās un citas atšķirības starp valstīm, reģioniem un nozarēm. Pamatojoties uz to, Komisija, 2027. gadā pārskatot šo stratēģiju, plāno izstrādāt kopīgus kritērijus. Dažas dalībvalstis jau ir noteikušas konkrētus mērķrādītājus, kuri vērsti uz ūdens izmantošanas efektivitātes uzlabošanu valsts, reģionālā vai upju baseinu mērogā³⁸. Dalībvalstis tiek mudinātas noteikt savus ūdens izmantošanas efektivitātes mērķrādītājus, pamatojoties uz valsts apstākļiem.

³⁵ Eiropas Vides aģentūra (EVA), Eiropas klimatisko risku novērtējums (EUCRA), 2024. Sīkāku informāciju par ūdens trūkumu sk. jo īpaši 5. nodaļā “Ūdensapgādes drošība”.

³⁶ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-targets-directive-and-rules/energy-efficiency-first-principle_en.

³⁷ “Ūdens taupīšana nolūkā panākt ūdens resursu noturību Eiropā”, Eiropas Vides aģentūra, 2025, plānots.

³⁸ Piemēram, Francija ir noteikusi mērķrādītāju līdz 2030. gadam samazināt ūdens ieguvī par 10 %.

Ūdens resursu ziņā viedai ekonomikai ir vajadzīga labāka resursu kontrole. Pamatojoties uz 2010.–2021. gada datiem³⁹, var secināt, ka 81 % no visa patērētā ūdens nonāk pie lietotājiem, kuri iegūst ūdeni tieši no avota, izmantojot privātas sistēmas, un daudzām dalībvalstīm nav precīzu datu par saldūdens pieejamību. Saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvu iestādēm ir jāveic atjaunināti novērtējumi par ūdens pieejamību un ūdens lietotāju iegūto ūdeni, kā arī ir jāpastiprina centieni reģistrēt un kontrolēt visu ieguvī, zudumus un atdevi. Viedās ūdens uzskaites ieviešana visās ekonomikas nozarēs palīdzēs panākt stingru ūdens plūsmu uzraudzību, kā arī palīdzēs iedzīvotājiem un uzņēmumiem efektīvāk pārvaldīt savu ūdens patēriņu. Komisija veicinās paraugprakses apmaiņu par ūdens bilanci un viedo ūdens uzskaiti visās ekonomikas nozarēs. Tā arī strādās, lai sāktu iniciatīvu “ES ūdens infrastruktūra un vieda uzskaitē visiem” (sk. 3.3. iedaļu). Turklāt līdz 2026. gada beigām tā novērtēs par ūdeni pieejamo datu kvalitāti un attiecīgā gadījumā pārskatīs attiecīgos tiesību aktus; tas tiks darīts ar mērķi attiecībā uz ūdens resursu kontiem ieviest jaunus vides ekonomisko kontu modeļus⁴⁰.

Īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, lai novērtētu un, kad vien iespējams, ierobežotu vajadzību pēc ūdens, ko rada tīra rūpniecība un digitālā pārveide, un lai to atbalstītu ar ūdens resursu ziņā viedu plānošanu. ES stratēģiskās autonomijas galvenās nozares, piemēram, akumulatoru ražošana, pusvadītāju, ūdeņraža, mikroshēmu nozares un datu centri, patērē lielu daudzumu bieži vien augstākās tīrības ūdens⁴¹. Vienlaikus pāreja uz tīru enerģiju un ES energosistēmas dekarbonizācija palīdzēs uzlabot ūdens resursu apsaimniekošanu⁴². Šajā kontekstā ir maksimāli jāpalielina ūdens un enerģijas ietaupījumi, kas parasti ir cieši saistīti, un ūdens resursu noturībai ir jāpievērš īpaša uzmanība telpiskajā plānošanā. Konkrētāk, lai veicinātu ūdens ietaupījumus datu centros, Komisija novērtēs to energoefektivitāti un vispārējo ilgtspēju un ierosinās minimālos snieguma standartus, arī attiecībā uz ūdens patēriņu⁴³. Lai palīdzētu dalībvalstīm apzināt labākās teritorijas ūdensietilpīgas uzņēmējdarbības izveidei un piesaistītu vajadzīgās investīcijas ūdensapgādes jomā, Komisija uzlabos pašreizējos vizualizācijas rīkus, apkopojot vides datus un datus, kas saistīti ar ūdensapgādes tīkliem un energotīkliem.

Integrētas ūdens resursu apsaimniekošanas pamatā ir jābūt drošai ūdens atkalizmantošanai lauksaimniecībā, enerģijas ražošanā un rūpnieciskajos procesos. Pašlaik ES tiek atkalizmanto ti tikai 2,4 % notekūdeņu, un starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības, kas ir robežās no nulles līdz 80 %⁴⁴. Komisija atbalstīs dalībvalstis ar norādījumiem par drošu ūdens atkalizmantošanu, kā arī ar spēju veidošanu spēkā esošo tiesību aktu īstenošanas kontekstā⁴⁵. Līdz 2028. gada jūnijam Komisija izvērtēs Ūdens atkalizmantošanas

³⁹ *Water Europe* (“Ūdens Eiropā”) (2024). Sociālekonomisks pētījums par to, cik vērtīgas ir ES investīcijas ūdensapgādes jomā.

⁴⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/3024 (2024. gada 27. novembris), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 691/2011 attiecībā uz jaunu vides ekonomisko kontu moduļu ieviešanu.

⁴¹ *Water Europe* (“Ūdens Eiropā”) (2024). Sociālekonomisks pētījums par to, cik vērtīgas ir ES investīcijas ūdensapgādes jomā.

⁴² IEA, *Clean energy can help to ease the water crisis* (Tīra enerģija var palīdzēt mazināt ūdens krīzi), 2023. gada 22. marts.

⁴³ Komisijas ziņojums Padomei un Parlamentam saskaņā ar 12. pantu Direktīvā 2023/1791 par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (pārstrādāta redakcija).

⁴⁴ Komisijas dienestu darba dokuments “Ietekmes novērtējums, kas pievienots dokumentam “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par ūdens atkalizmantošanas minimālajām prasībām”” (SWD(2018) 249 final).

⁴⁵ Ūdens atkalizmantošanas regula, pārskatītā Rūpniecisko emisiju direktīva un pārskatītā Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva.

regulu un pēc tam apsvērs iespēju paplašināt tās darbības jomu, pamatojoties uz izvērtēšanas rezultātiem.

Attiecībā uz publisko ūdensapgādi, kas atbilst 13 % no ES patērētā ūdens, galvenā uzmanība ir jāpievērš noplūžu un neplānotu zudumu novēršanai, izmantojot digitālos rīkus. Tā kā pašreizējais noplūžu apmērs valstīs ir robežās no 8 % līdz 57 %, ir iespējams veikt būtiskus uzlabojumus, jo īpaši izmantojot viedo ūdens uzskaiti un attālo uzrādi. Dzeramā ūdens direktīvā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāsamazina noplūdes ūdensapgādes tīklos. Dalībvalstīm, kurās ūdens noplūžu līmenis ūdensapgādes tīklos pārsniedz ES mēroga robežvērtību (kas jānosaka līdz 2028. gadam), līdz 2030. gadam būs jāiesniedz valsts rīcības plāni, kā samazināt noplūdes savos ūdensapgādes tīklos.

Ilgspējīgas pārtikas sistēmas ir nozīmīgs sabiedrotais ūdens resursu noturības jomā, bet izšķiroša nozīme ir kopējai lauksaimniecības politikai. Ilgtspējīga lauksaimniecība un mežu apsaimniekošana sniedz būtisku ieguldījumu ūdens resursu noturības un klimatnoturības uzlabošanā, sausuma un plūdu mazināšanā (2.1. iedaļa). No otras puses, pārtikas ražošana, pārstrāde, mazumtirdzniecība, iepakojšana un transportēšana būtiski ietekmē ūdens kvalitāti un kvantitāti. Lauksaimniecība patērē 51 % no visa ES patērētā ūdens, un starp Eiropas ziemeļu un dienvidu daļu pastāv ļoti lielas atšķirības⁴⁶. Redzējumā par lauksaimniecības un pārtikas nozari ir uzsvērts, cik svarīga ir ūdens kvalitāte un pieejamība pārtikas nodrošinājuma kontekstā. Turklāt būtu jāturpina atbalstīt ilgtspējīgu zivsaimniecību un jūrsaimniecību, jo tās veic ražošanu, neizmantojot saldūdeni.

KLP un nacionālie stratēģiskie plāni atbalsta lauksaimniecības praksi un investīcijas, kas palielina ūdens izmantošanas efektivitāti, aprītīgumu un uzlabo ūdens aizturi, vienlaikus ierobežojot barības vielu un pesticīdu radīto piesārņojumu. KLP ietver arī atbalstu bioloģiskajai lauksaimniecībai ar daudzajiem ieguvumiem, kas saistīti ar augsnes veselību un mākslīgā mēslojuma, herbicīdu un pesticīdu izmantošanas ierobežošanu. Ir ļoti svarīgi nodrošināt, ka dalībvalstis maksimāli izmanto šīs iespējas un veicina ūdens resursu noturībai labvēlīgu lauksaimniecības praksi, piemēram, precīzo lauksaimniecību, pilienvaida apūdeņošanu, ūdens atkalizmantošanu, uzlabotu augsnes apsaimniekošanu un pesticīdu izmantošanu, ainavas iezīmes un klimatnoturīgākus kultūraugus. Nākamajā plānošanas periodā Komisija turpinās mudināt lauksaimniekus uzlabot savu saimniecību vidiskos un klimatiskos rādītājus, arī virzībā uz ūdens resursu labāku apsaimniekošanu.

Ūdens resursu ziņā efektīva enerģijas ražošana var būtiski veicināt ūdens resursu noturību. ES 17 % no visa patērētā ūdens tiek izmantoti kā izejviela vai aukstumaģents⁴⁷. Ja tiks atrasti atbilstoši partneri, kas vēlas ieguldīt līdztekus ES, Komisija nāks klajā ar priekšlikumu izveidot publiskā un privātā sektora iniciatīvu ar mērķi panākt tehnoloģisku progresu, attīstot realizējamās un cenas ziņā pieejamās sausās dzesēšanas metodes.

Ūdens resursu noturības aspekti būtu jāintegrē visās rūpniecības nozarēs. Pārskatītā Rūpniecisko emisiju direktīva nodrošinās, ka lielie rūpniecības dalībnieki pakāpeniski samazina pieprasījumu pēc ūdens, uzlabo ūdens izmantošanas efektivitāti un ūdens atkalizmantošanu visos ražošanas procesos. Ūdens izmantošanas efektivitāte un ūdens atkalizmantošana būtu jāintegrē ūdensietilpīgākajās rūpniecības nozarēs, jo īpaši izmantojot

⁴⁶ Eiropas Vides aģentūra (2024), *Europe's state of water 2024* ("Ūdens stāvoklis Eiropā 2024. gadā"). EVA ziņojums 7/2024, Eiropas Savienības Publikāciju birojs; <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>.

⁴⁷ Eiropas Vides aģentūra (2024), *Europe's state of water 2024* ("Ūdens stāvoklis Eiropā 2024. gadā"); <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>.

pieejamās ieinteresēto personu atbalsta platformas⁴⁸. Šajā kontekstā Komisija uzsāks izmēģinājuma projektu, kura nolūks ir veicināt ūdens izmantošanas efektivitāti atsevišķās rūpniecības kopās.

Ūdens piedāvājuma palielināšana, saldūdens aizstāšanai izmantojot jūras ūdeni, var būt daļa no risinājuma, jo īpaši reģionos, kurus smagi skāris ūdens trūkums, ja tas tiek darīts ilgtspējīgi. Saskaņā ar integrētu pārvaldības pieeju, kurā prioritāte ir pieprasījuma ierobežošana, nevis piedāvājuma palielināšana, pamatojoties uz vietējiem apstākļiem, jūras ūdens atsāļošana var nodrošināt stabilu ūdensapgādi ārpus hidroloģiskā cikla. Tomēr jūras ūdens atsāļošana joprojām ir dārga un ļoti energoietilpīga, kā arī būtiski ietekmē vidi. Tāpēc Komisija atbalstīs inovāciju šajā jomā, un mērķis ir ierobežot enerģijas patēriņu un samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, jo īpaši veicinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu. Ar inovatīviem risinājumiem būtu arī jāmazina koncentrēta sālsūdens novadīšanas ietekme uz vidi un jāpalielina no koncentrētā sālsūdens iegūtās enerģijas un minerālu reciklēšana un atkalizmantošana rūpniecības nozarē.

Galvenās darbības. Veidot ūdens resursu ziņā viedu ekonomiku, kurā neviens nav atstāts novārtā, kura atbalsta ES konkurētspēju un piesaista investorus	Laika grafiks
Ieteikums par principu “ūdensefektivitāte pirmajā vietā”, pamatnostādnes un EVA ziņojums par ūdens izmantošanas efektivitātes neizmantoto potenciālu	2025–2026
Atbalstīt ūdens atkalizmantošanas prakses ieviešanu arī ārpus lauksaimniecības un pārskatīt Ūdens atkalizmantošanas regulu	2026–2028
Publiskā ūdensapgāde: atbalstīt noplūžu samazināšanu, infrastruktūras modernizāciju un padziļinātu datu novērtēšanu	2025–2028
Lauksaimniecība: - maksimāli izmantot KLP stratēģiskos plānus, lai uzlabotu ūdens resursu noturību, izmantojot zināšanu apmaiņu un inovatīvus risinājumus, ko veicina ES KLP tīkls, Eiropas inovācijas partnerība lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai (<i>EIP-AGRI</i>), kā arī uzlaboti un neatkarīgi lauksaimniecisko konsultāciju pakalpojumi; - nākamajā plānošanas periodā turpināt radīt stimulus lauksaimniekiem uzlabot savu saimniecību vidiskos un klimatiskos rādītājus, arī virzībā uz ūdens resursu labāku apsaimniekošanu.	2025–2026
Rūpniecība un enerģētika: - uzsākt izmēģinājuma projektu ar mērķi veicināt ūdens izmantošanas efektivitāti, arī bezūdens un slēgta ūdens cikla tehnoloģijas, atsevišķās rūpnieciskās kopās; - ūdens izmantošanu iekļaut kopējas Savienības shēmas parametros, lai novērtētu datu centru ilgtspēju un ierosinātu ūdens patēriņa minimālos snieguma standartus; - publiskā un privātā sektora iniciatīva, kuras mērķis ir panākt tehnoloģisku progresu, izstrādājot realizējamās un cenas ziņā pieejamās sausās dzesēšanas metodes, ja tiek atrasti atbilstoši partneri.	2025–2027

⁴⁸ Piem., pašreizējā saistībā ar pārkārtošanos izveidotā ieinteresēto personu atbalsta platforma.

2.3. Nodrošināt tīru un cenas ziņā pieejamu ūdeni visiem, stiprināt izpratni par ūdens resursu noturību patērētāju un citu lietotāju vidū

Piekļuve drošam un tīram dzeramajam ūdenim un sanitārijai ir cilvēktiesības. ES tiesību aktu izstrāde un īstenošana attiecībā uz ūdeni trīsdesmit gadu garumā, to vidū Dzeramā ūdens direktīva un Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva, kopā ar ievērojamām ES investīcijām kopumā ir nodrošinājusi piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim un sanitārijai visā ES, kā to paredz Eiropas sociālo tiesību pīlārs⁴⁹. Tomēr 1,5 % ES iedzīvotāju dzīvo bez pamata sanitārajām labierīcībām un aptuveni 4 % iedzīvotāju nav pienācīgas piekļuves drošam dzeramajam ūdenim. Veicot darbības šajā jomā, ir jānodrošina iekļaujoši un taisnīgi pasākumi, kas apmierina sievietes un neaizsargāto grupu, piemēram, personu ar invaliditāti un minoritāšu, kā arī vismazāk pārtikušo ES reģionu vajadzības, lai veicinātu sociālo, ekonomisko un teritoriālo kohēziju, arī attiecībā uz tālākiem reģioniem. Tālākie reģioni saskaras ar specifiskām klimatiskām problēmām, turklāt tajos ir nepietiekama ūdens infrastruktūra, un tas tieši ietekmē piekļuvi dzeramajam ūdenim. Vēl viens būtisks aspekts ir atbalstīt ūdens filtrēšanas sistēmu izmantošanu vietās ar cietu vai ļoti cietu ūdeni.

Patērētājiem ir būtiska loma ūdens resursu noturības uzlabošanā. Līdztekus vispārārstītajam ES ekomarkējumam Produktu ilgtspējas ekodizaina regulas (*ESPR*)⁵⁰ ieviešana palīdzēs patērētājiem samazināt ūdens patēriņu, izvēloties mazāk piesārņojošus, ūdens izmantošanas ziņā efektīvākus ražojumus. Tam būtu jānovirza pieprasījums uz ūdens resursu ziņā viediem produktiem, veicinot ES tīro un apriņģo konkurētspēju. Lai novērtētu produktu ūdens izmantošanas efektivitāti, rodas jaunas privātas iniciatīvas, piemēram, vienotā ūdens zīme.

Saistībā ar ūdens izmantošanu mājokļu un pilsētu plānošanā vienmēr būtu jāapsver enerģijas un ūdens taupīšanas aspekti. Jaunā Ēku energoefektivitātes direktīva⁵¹, ar ko atbalsta energoefektivitāti, arī karstā ūdens izmantošanas efektivitāti kā vienu no tās mērķiem, un Jaunais Eiropas “Bauhaus” sniedz ievērojamas iespējas pastiprināt centienus ūdens resursu noturības jomā visā būvētajā vidē, vienlaikus veicinot lietotāju un iedzīvotāju iesaisti un paraugprakses apmaiņu attiecībā uz projektēšanas plānošanu un koncepcijām, kur tiek ņemta vērā ūdens resursu noturība. Tas tiks atspoguļots gaidāmajā Jaunā Eiropas “Bauhaus” mehānisma darba programmā 2026.–2027. gadam un gaidāmajā cenas ziņā pieejamu mājokļu plānā, kurā tiks ņemta vērā arī mājokļu ilgtspēja, tai skaitā ūdens resursu noturība.

Lielāka uzmanība ir jāpievērš informētībai un sabiedrības iesaistīšanai ūdens resursu apsaimniekošanā. Labāku informētību var veicināt ar digitāliem rīkiem, un tai ir būtiska nozīme, lai palielinātu iedzīvotāju vēlmi taupīt ūdeni, kā arī lai samazinātu viņu pakļautību plūdu vai sausuma riskam (sk. 3. iedaļu). Sabiedrības informēšanas un pārredzamības prasību pilnīgas izpildes nodrošināšana palīdzēs palielināt iedzīvotāju informētību un gatavību iesaistīties iekļaujošā ūdens resursu pārvaldībā. Komisija veicinās paraugprakses apmaiņu, lai

⁴⁹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en.

⁵⁰ Nesen pieņemtajā Ilgtspējīgu produktu ekodizaina un energomarkējuma darba plānā 2025.–2030. gadam tekstilizstrādājumi/apģērbi, dzelzs, tērauds un alumīnijs ir iekļauti kā ražojumi, attiecībā uz kuriem tiks izstrādātas jaunas prasības, kā arī ir iekļauti vairāki ar ūdeni saistīti energopatēriņu ietekmējoši ražojumi, piemēram, trauku mazgājamās mašīnas un veļas mazgājamās mašīnas, kurām būs pieejamas ekodizaina prasības un/vai energomarkējums.

⁵¹ Energoefektivitātes direktīvā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka reģionālās un vietējās pašvaldības sagatavo vietējos siltumapgādes un aukstumapgādes plānus vismaz pašvaldībās, kurās ir vairāk nekā 45 000 iedzīvotāju.

palielinātu informētību un sagatavotu sabiedrību pilnvērtīgākai iesaistei ūdens resursu apsaimniekošanas un upju baseinu un plūdu riska pārvaldības plānos.

Ūdens cenu politika, kuras pamatā ir faktiskais izmantojums, ietekme uz vidi un maksāspēja, ir būtiska, lai nodrošinātu piekļuvi ūdenim, vienlaikus radot pareizos stimulus patērētājiem un citiem lietotājiem. Ar Ūdens pamatdirektīvu tiek stimulēta stabila valsts ūdens cenu politika, kuras pamatā ir taisnīgi dalīta izmaksu atgūšana un princips “piesārņotājs maksā”. Ar pārskatīto Dzeramā ūdens direktīvu un Komunālo notekūdeņu direktīvu tiek nodrošināta regulāra un visaptveroša informācija par ūdens patēriņu un cenām un ieteikumi to samazināšanai. Paraugprakses apmaiņa palīdzēs dalībvalstīm pēc iespējas efektīvāk izmantot šos rīkus.

Galvenās darbības. Nodrošināt tīru un cenas ziņā pieejamu ūdeni visiem, stiprinot izpratni par ūdens noturību patērētāju un citu lietotāju vidū	Laika grafiks
Nosakot vai atjauninot prasības saskaņā ar <i>ESPR</i> un ES ekomarķējumu, ņemt vērā izstrādājumu ietekmi uz ūdeni	2025–2027
Veicināt paraugpraksi attiecībā uz sabiedrības informētību un ūdens cenu noteikšanas nozīmi, lai veicinātu ūdens izmantošanas efektivitāti, izmaksu atgūšanu un principa “piesārņotājs maksā” ievērošanu, kā arī saistīto valsts ūdens resursu pārvaldību	2026–2027
Pastiprināt ūdens resursu noturības centienus visā būvētajā vidē, izmantojot gaidāmo Jaunā Eiropas “Bauhaus” mehānisma darba programmu 2026.–2027. gadam un gaidāmo cenas ziņā pieejamu mājokļu plānu	2026

3. PIECAS JOMAS, KAS PAVER CEĻU ŪDENS RESURSU NOTURĪBAI EIROPĀ

Lai sasniegtu minētajā stratēģijā izklāstītos mērķus, mums ir vajadzīga pieeja, kurā ir iesaistīta visa sabiedrība un paredzēta ciešāka sadarbība starp iedzīvotājiem, uzņēmumiem, pilsonisko sabiedrību, dabas pārstāvju grupām un apņēmīgām pārvaldes iestādēm, kuras darbojas dažādās politikas jomās un līmeņos, iesaistot visas ieinteresētās personas. ES to atbalstīs ar darbībām piecās jomās.

3.1. Pārvaldība un īstenošana, kas veicina pārmaiņas

Ūdens resursu noturība būs atkarīga no visaptveroša ES tiesību aktu kopuma pastiprinātas īstenošanas ūdens resursu jomā, kā arī no spēcīgākas sinerģijas ar rīcībpolitikām tādās nozarēs kā lauksaimniecība, rūpniecība, enerģētika, transports un patērētāju aizsardzība. Regulatori jau gadu desmitiem ir rīkojušies, lai aizsargātu ūdeni gan ES vides, gan veselības politikas kontekstā. Saskaņā ar Eiropas zaļo kursu ir pārskatīti un modernizēti vairāki svarīgi tiesību akti, tādējādi panākot lielu progresu. Tomēr, kā liecina nesenais Komisijas ziņojums⁵², nepilnības īstenošanā un finansēšanā līdz šim ir būtiski kavējušas tiesību aktos noteikto mērķu sasniegšanu ūdens resursu jomā. Piemēram, sagatavojot savus trešos upju baseinu apsaimniekošanas plānus un otros plūdu riska pārvaldības plānus, vairākas dalībvalstis nav pienācīgi īstenojušas 2019. gadā sniegtos Komisijas ieteikumus un

⁵² Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) un Plūdu direktīvas (2007/60/EK) īstenošanu (Trešie upju baseinu apsaimniekošanas plāni. Otrie plūdu riska pārvaldības plāni) (COM(2025) 2 final).

vēl nav ieviesušas pienācīgus reģistrus, kontroles un attiecīgā gadījumā sankcijas, kuru nolūks ir nepieļaut pārmērīgu ieguvu.

Pamatojoties uz konstatējumiem, kas izdarīti valstu plānu jaunākajā novērtējumā, un uz ES mēroga un konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem, Komisija pastiprinās izpildes panākšanu. Tā sāks strukturētus dialogus ar dalībvalstīm nolūkā kopīgi strādāt, lai pastiprināti īstenotu plašāku ES tiesību aktu kopumu ūdens resursu jomā. Tehniskā atbalsta instruments var palīdzēt dalībvalstīm risināt ar ūdeni saistītas problēmas, arī tās, kas apzinātas Eiropas pusgadā.

ES noteikumu vienkāršošana ūdens resursu jomā var sniegt būtisku ieguldījumu to īstenošanā. Komisija regulāri izvērtē galvenos tiesību aktus, piemēram, Nitrātu direktīvu, kas tiek izvērtēta pašlaik. Turklāt Komisijas mērķis ir vienkāršot un uzlabot ar Ūdens pamatdirektīvu saistītās elektroniskās ziņošanas efektivitāti, un par pamatu tiks izmantots pašlaik notiekošais pētījums. Jūras stratēģijas pamatdirektīvas pārskatīšana arī nodrošinās būtisku vienkāršošanu. Saistībā ar Direktīvas (ES) 2024/3019 par komunālo notekūdeņu attīrīšanu 9. pantā minētās paplašinātās ražotāju atbildības sistēmas īstenošanu Komisija veiks atjauninātu pētījumu par izmaksām un iespējamo ietekmi uz attiecīgajām nozarēm. Turklāt Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstis valstu sistēmu pragmatiskā izstrādē, lai izvairītos no negaidītām vai neparedzētām sekām, jo īpaši attiecībā uz zāļu pieejamību un to cenu pieņemamību⁵³.

Zaļās un digitālās pārkārtošanās ilgtspējīga izvērsšana ir jāvirza ar ūdens resursu ziņā viedu telpisko plānošanu. Komisija uzlabos pašreizējos vizualizācijas rīkus, apvienojot vidiskos datus ar datiem, kas saistīti ar ūdensapgādes tīkliem un energotīkliem. Mērķis ir sniegt informāciju, kas dalībvalstīm būtu noderīga, pieņemot lēmumus par telpisko plānošanu, proti, kas palīdzētu tām noteikt labākās teritorijas ūdensietilpīgas uzņēmējdarbības uzsākšanai, vienlaikus piesaistot investorus dabas atjaunošanai un ūdensapgādes tīklu modernizācijai šo uzņēmumu atbalstam.

Vēl vairāk ir jāuzlabo pārrobežu sadarbība. Eiropā ir 75 pārrobežu upju baseini. Lai gan Ūdens pamatdirektīvā ir skaidri noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina koordinēta īstenošana starptautiskajos upju baseinos, ir iespējams saskaņotāk novērtēt ūdensobjektu stāvokli, uzlabot saskaņotību starp pasākumiem, ko veic augšteces un lejteces valstis, arī ar piekrastes partnervalstīm ārpus ES, un pievērst lielāku uzmanību ūdens kvantitātes pārvaldībai. Komisija atbalstīs vienādranga iniciatīvas, kuru mērķis ir veicināt sadarbību starp upju un jūras baseinu organizācijām, reģioniem un pilsētām, izmantojot ES programmas un iniciatīvas, piemēram, “Apvārsnis Eiropa”, Eiropas Savienības pilsētprogrammas (UAEU) tematisko partnerību “Ūdens ziņā jutīga pilsēta” un prakses kopienu “Kohēzija pārkārtošanās mērķiem”⁵⁴. Tas nodrošinās būtisku reģionālā un vietējā līmeņa iesaisti, kā to apliecina *Interreg* programmu iniciatīvas.

Galvenās darbības. Pārvaldība un īstenošana, kas veicina pārmaiņas	Laika grafiks
Pastiprināt izpildi un sākt strukturētus dialogus ar visām dalībvalstīm, lai paātrinātu un paplašinātu ES tiesību aktu kopuma īstenošanu ūdens	2025–2026

⁵³ Kā noteikts arī Eiropas Parlamenta 2025. gada 7. maija rezolūcijā par Eiropas Ūdens resursu noturības stratēģiju (2024/2104(INI)).

⁵⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/communities-and-networks/cohesion-4-transition_en.

resursu jomā, pamatojoties uz galvenajām izpildes prioritātēm, kas izriet no upju baseinu un plūdu riska pārvaldības plānu jaunākā novērtējuma	
Saskaņā ar prakses kopienas "Kohēzija pārkārtošanās mērķiem" organizēt regulāru informācijas apmaiņu ar reģioniem, pilsētām un ūdensapgādes iestādēm, lai veicinātu paraugprakses apmaiņu par "sūklā ainavām", kā arī pārrobežu sadarbību ūdens resursu jomā, kas apzināta <i>Interreg</i> programmās	2025–2027
Ieviest skatīkli, kurā integrēti vidiskie dati un dati, kas saistīti ar ūdensapgādes tīkliem un energotīkliem, lai palīdzētu dalībvalstīm to telpiskās plānošanas centienos noteikt labākās teritorijas, kurās ūdensietilpīgas uzņēmējdarbības izvietošana būtu izdevīga visām pusēm	2027

3.2. Finansējums, investīcijas un infrastruktūra stabilas ūdensapgādes nodrošināšanai

Bez būtiskām papildu publiskajām un privātajām investīcijām visos ūdens apsaimniekošanas posmos progress virzībā uz ūdens resursu noturību būs pārāk lēns vai tam nebūs jēgpilnas ietekmes. Pašreizējās ikgadējās kapitāla investīcijas pasākumos ūdens resursu jomā (no ES, EIB un valstu budžetiem) sasniedz aptuveni 55 miljardus EUR (2022. gada cenās), un tas liecina par ikgadēju investīciju nepietiekamību aptuveni 23 miljardu EUR apmērā (0,1 % no ES IKP), lai īstenotu spēkā esošos tiesību aktus ūdens resursu jomā⁵⁵. Tas ietver investīcijas ar mērķi lietu pārvērst zaļajā ūdenī (ko uzglabā sauszemes ekosistēmās), izmantojot dabā balstītus risinājumus, un pelēko ūdeni (ko izmanto pilsētu apdzīvotās vietās vai rūpnieciskos procesos) – zilajā ūdenī (upēs un jūrās), lai tas atkal būtu piemērots dabai. Investīcijām ir jāaptver visi ūdens resursu apsaimniekošanas posmi, un tās ir jāplāno integrētā veidā, ņemot vērā turpmākos klimata scenārijus un izrietošo risku novērtējumu. Ar investīcijām ir jāatbalsta arī jaunas ūdens tehnoloģijas. Piemēram, dalībvalstis var izmantot *BlueInvest* platformā paredzētos stimulus zilajās nozarēs un tādu kritiski svarīgu ar ūdeni saistītu tehnoloģiju izstrādē, kas atbilst Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas (*STEP*) prasībām. Vienaļikus dalībvalstis nedrīkst pieļaut tādas subsīdijas, kas netieši var kaitēt videi vai izraisīt neefektīvu ūdens izmantošanu.

Nesenajā kohēzijas politikas vidusposma pārskatā Komisija ierosināja ārkārtas pasākumu kopumu ar mērķi mudināt dalībvalstis un reģionus ieguldīt ūdens resursu noturībā. Šajā tiesību aktu kopumā ir ietverts ES finansējums līdz 100 % apmērā un priekšfinansējums 30 % apmērā investīcijām ūdens resursu noturībā, kas plānotas saskaņā ar šim jaunajam konkrētajam mērķim paredzēto īpašo prioritāti, kā arī dažādas elastības iespējas.

Dažām dalībvalstīm ir grūtības izlietot pieejamos ES līdzekļus nepietiekamu administratīvo spēju un juridisku vai organizatorisku šķēršļu dēļ. Ir jāuzlabo spēja veikt investīcijas ūdens resursu noturībā, jo īpaši mazāk attīstītos reģionos. Kopā ar ūdens resursu pārvaldības reformām pareizajā līmenī tehniskā palīdzība var palīdzēt nodrošināt, ka pieejamie ES līdzekļi tiek izmantoti pēc iespējas efektīvāk.

⁵⁵ Vides ĢD, *Environmental investment needs, financing and gaps in the EU-27 – update 2024 (internal analysis)* (Vides investīciju vajadzības, finansējums un trūkums ES 27, 2024. gada atjauninājums (iekšējā analīze)). Jānorāda, ka šīs summas pamatā lielā mērā ir ūdensapgādes un sanitārijas vajadzības, savukārt citu pasākumu, kas saistīti ar Ūdens pamatdirektīvas un Plūdu direktīvas īstenošanu, izmaksas var nebūt pilnībā atspoguļotas.

Pieejamie ES līdzekļi būtu ātri jāizmanto investīcijām, kuru mērķis ir samazināt noplūdes, izmantojot digitālos rīkus, viedo uzskaiti un tehnoloģijas, kas veicina ūdens efektīvu izmantošanu. Šo investīciju plānošana nav tik sarežģīta kā lielu projektu plānošana ūdensapgādes jomā. Komisija izstrādās norādījumus dalībvalstīm par “*plug and play*” (izmēģinājuma) projektiem šajās jomās, lai vienkāršotu un racionalizētu procedūras.

Nākamās daudzgadu finanšu shēmas (DFS) sagatavošana ir iespēja vēl vairāk atbalstīt ūdens resursu noturību, veicot investīcijas un reformas. Saistībā ar valsts un reģionālajiem partnerības nolīgumiem dalībvalstis varētu pievērsties tādām jomām kā labāka pārvaldība, riska novērtēšana un sagatavotība katastrofām, lielāka ūdens efektivitāte un atkalizmantošana, prioritāra pieprasījuma samazināšana un pastiprinātas kontroles. Turklāt Komisija mudinās dalībvalstis sadarboties zaļo un zilo koridoru iniciatīvā, lai atbalstītu ekoloģisko apstākļu un infrastruktūras, arī upju, mitrāju un piekrastes, atjaunošanu.

Turklāt Komisija uzlabo sadarbību ar Eiropas Investīciju bankas grupu (EIB), lai palielinātu publiskās un privātās investīcijas ūdensapgādes jomā gan ES, gan pasaulē. EIB grupa, kas jau tagad ir lielākais globālais finansētājs ūdensapgādes nozarē, ir izstrādājusi Ūdens programmu ar mērķi atbalstīt Komisijas Ūdens resursu noturības stratēģiju, 2025.–2027. gadā paredzot finansējumu vairāk nekā 15 miljardu EUR apmērā projektiem, kas uzlabo piekļuvi ūdenim, piesārņojuma kontroli, noturību un konkurētspēju ES ūdensapgādes nozarē, arī izmantojot lielus infrastruktūras objektus un dabā balstītus risinājumus. Turklāt Komisija un Eiropas Investīciju banka apvienos spēkus, lai novērstu vājās vietas ūdens resursu investīciju izvēršanā. Tas ietvers priekšlikumu par jaunu Ūdens resursu ilgtspējas konsultatīvo mehānismu, kas finansēs EIB tehnisko palīdzību projektu sagatavošanā, kā arī labāk noteiks finansējuma vajadzību apmēru un iespējas veicināt investīcijas ūdens resursu jomā.

Būs ievērojami jāpalielina privātās investīcijas. Sadarbība ar finanšu iestādēm var piesaistīt lielāku privāto finansējumu ūdens resursu noturībai, izmantojot apvienota finansējuma pieejas, inovatīvus modeļus, piemēram, “Ūdens kā pakalpojums” un strukturētas zaļo un zilo obligāciju ekosistēmas. Ekosistēmu pakalpojumu shēmu atalgošana var arī atbalstīt vajadzīgo tirgu izveidi. Komisija pieņems Dabas kredītu ceļvedi, lai izmantotu šo instrumentu potenciālu un stimulētu šo tirgu paplašināšanos. Turklāt gan vienkāršots ES ilgtspējīga finansējuma regulējums, gan uzkrājumu un investīciju savienības izvēršana ir vērsta uz to, lai palielinātu finansēšanas iespējas ES uzņēmumiem, arī ūdensapgādes nozarē.

Klimata izraisīti traucējumi stiprina ekonomisko pamatojumu investīcijām ūdens resursu jomā, un inovatīvas pieejas var palīdzēt piesaistīt būtiskas privātās investīcijas. Arvien biežāk tiek atzīts, ka ūdens ir finansiāli būtisks faktors uzņēmumiem, investoriem un valdībām. Tomēr pastāv nozīmīgi šķēršļi privāto investīciju piesaistīšanai ūdensapgādes jomā, un tas bieži vien nozīmē, ka dažādām ieinteresētajām personām ir cieši jāsadarbojas, jo īpaši nolūkā pārvarēt parazitisma problēmas. Komisija izveidos mehānismu ūdens resursu noturības investīciju paātrināšanai un ar šā mehānisma starpniecību īstenos 20 inovatīvus izmēģinājuma projektus, kas vērsti uz dabisku ūdens aizturi un ūdens efektīvu izmantošanu un kuros tiks apvienoti vietējie investori ūdens resursu jomā, risinājumu sniedzēji un tie, kuri saskaras ar problēmām, un mērķis ir iedvesmot uz līdzīgām darbībām visā ES. Tas varētu balstīties arī uz dzīvo laboratoriju tīkliem, kas izveidoti, piemēram, Eiropas partnerībās un misijās. Lai risinātu augošo problēmu saistībā ar dabas katastrofu (arī ar ūdeni saistītu katastrofu) radīto ekonomisko zaudējumu apdrošināšanu Eiropas Savienībā, Komisija, ņemot vērā Eiropas Centrālās bankas un Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (EAAPI) priekšlikumus,

izpētīs iespējamus risinājumus, kā mazināt apdrošināšanas seguma nepilnības⁵⁶. Arī stimuli informācijas, cenu noteikšanas un izmantotā ūdens kontroles uzlabošanai (sk. 2.3. iedaļu) palīdzēs padarīt pievilcīgāku ekonomisko pamatojumu investīcijām ūdens resursu jomā, arī nozarēs, kas ir ļoti atkarīgas no ūdens un kļūst arvien neaizsargātākas pret ūdens trūkumu, piemēram, lauksaimniecībā, akvakultūrā un enerģētikā.

Galvenās darbības. Finansējums, investīcijas un infrastruktūra stabilas ūdensapgādes nodrošināšanai	Laika grafiks
EIB Ūdens programmas un Ūdens resursu ilgtspējas konsultatīvā mehānisma darbības uzsākšana sadarbībā ar Komisiju, lai palielinātu palīdzību potenciālajiem aizdevumu saņēmējiem, palielinot projektu plūsmu	2025
Veicot vidusposma pārskatīšanu, atbalstīt dalībvalstis un reģionus kohēzijas politikas fondu pārorientēšanā uz ūdens resursu noturību	2025
Izveidot mehānismu ūdens resursu noturības investīciju paātrināšanai	2026–2027
Uzsākt zaļo un zilo koridoru iniciatīvu ar mērķi atbalstīt ekoloģisko apstākļu un infrastruktūras (arī upju, mitrāju, piekrastes) atjaunošanu nolūkā atjaunot ūdens aprites ciklu, izmantojot pieeju “no avota līdz jūrai”	2027
Pieņemt Dabas kredītu ceļvedi, lai izmantotu šo instrumentu potenciālu un stimulētu šo tirgu paplašināšanos	2025

3.3. Digitalizācija un mākslīgais intelekts pareizas ūdens resursu apsaimniekošanas paātrināšanai un vienkāršošanai

Digitalizācijai ir ievērojams potenciāls radikāli pārveidot ūdens resursu apsaimniekošanu un veicināt ilgtspējīgu ūdens izmantošanu. Tā sniegs savlaicīgu informāciju labākas politikas veidošanai un labākai ūdens infrastruktūras un pakalpojumu plānošanai un ekspluatācijai. Tirgū ir pieejami daudzi digitāli risinājumi, arī mākslīgais intelekts⁵⁷. Tomēr apguve joprojām ir pārāk lēna un nevienmērīga.

Lai atraisītu šo lielā mērā neizmantoto potenciālu, pamatojoties arī uz gaidāmajiem paziņojumiem par datu savienību un lietišķo mākslīgo intelektu, Komisija pieņems rīcības plānu, kura mērķis būs risināt ūdensapgādes nozares īpašās problēmas (piem., analogas un novecojošas sistēmas, ļoti lielas datu kopas, kas izkliedētas daudzos dažādos repozitorijos). Tajā būs divi galvenie pīlāri: i) digitālo risinājumu ieviešana, izmantojot finansējumu un apmainoties ar zināšanām nolūkā attīstīt digitālās prasmes un veicināt tehnoloģiju nodošanu ūdensapgādes nozarē; ii) atbalsts ūdens datu kopīgošanai, veicinot valstu datu portālu izstrādi, lai novērstu sadrumstalotību un padarītu datus viegli atrodamus, pieejamus bez maksas, sadarbspējīgus un atkalizmantojamus atbilstoši Atvērto datu direktīvas prasībām⁵⁸.

Vienas pieturas aģentūra Zemes novērošanas produktiem, kas attiecas uz ūdens apsaimniekošanu, padarīs ūdens apsaimniekošanu no kosmosa viegli piekļūstamu

⁵⁶ ECB un EAAP, “Towards a European system for natural catastrophe risk management” (“Virzība uz Eiropas dabas katastrofu riska pārvaldības sistēmu”). Kopīgais dokuments, 2024. gada decembris.

⁵⁷ Te minama viedā uzskaitē, kas sniedz reāllaika datus par ūdens izmantošanu, prognozējošas apkopes un noplūžu atklāšanas sistēmas, digitālie dvīņi, kā arī izstrādājumi, kuru pamatā ir uz vietas esošu dronu vai satelītu sensoru ģenerēti dati.

⁵⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1024 (2019. gada 20. jūnijs) par atvērtajiem datiem un publiskā sektora informācijas atkalizmantošanu.

ikvienam. Lai gan Zemes novērošanu jau gadu desmitiem izmanto, lai prognozētu sausumu un plūdus, tās izmantošana ūdens apsaimniekošanā ikdienā ir daudz mazāk izplatīta. Programma *Copernicus* un tās seši specializētie pakalpojumi nodrošina plašu ar ūdeni saistītu produktu portfeli, kas ir pieejams pilnībā, bez maksas un atklāti. Tomēr šī informācija ir izkliedēta. Komisija izveidos vienas pieturas aģentūru ar ūdens resursu apsaimniekošanu saistītiem Zemes novērošanas produktiem – Ūdens tematisko centru, lai apkopotu programmas *Copernicus* ar ūdeni saistītos datus, produktus un rīkus un atvieglotu piekļuvi šiem datiem un to izmantošanu. Tas veicinās sadarbību starp Zemes novērošanas un ūdens apsaimniekošanas kopienām partnerībā ar Kopīgā pētniecības centra Zemes novērošanas zināšanu centru, nodrošinot, ka programmas *Copernicus* produkti atbilst lietotāju un politikas veidotāju vajadzībām.

Ūdens resursu apsaimniekošanas iestādēm un plānošanas un atļauju piešķiršanas iestādēm, kā arī privātajam sektoram, iespējams, ir vajadzīga palīdzība klimata pārmaiņu radīto risku novērtēšanā. Komisijas izstrādātie digitālie modeļi, piemēram, “Okeāna digitālais dvīnis” un “Galamērķis Zeme”, palīdzēs novērtēt ilgtermiņā ūdens apstākļus un pieejamību dažādos klimata pārmaiņu vai cilvēka darbības scenārijos. Šādas spējas valsts un vietējām pārvaldes iestādēm var kļūt pieejamas līdz 2030. gadam.

Galvenās darbības. Digitalizācija un mākslīgais intelekts pareizas ūdens apsaimniekošanas paātrināšanai un vienkāršošanai	Laika grafiks
Izstrādāt un īstenot “Galamērķis Zeme” un “Okeāna digitālais dvīnis” lietotnes ūdens resursu noturības veicināšanai, un līdz 2030. gadam darīt šīs spējas pieejamas valsts un vietējām pārvaldes iestādēm Eiropas Savienībā un ārpus tās robežām	2025–2030
Izstrādāt ES mēroga rīcības plānu ūdensapgādes nozares digitalizācijai, arī ES mēroga iniciatīvu par viedo uzskaiti visiem	2026
Izveidot programmas <i>Copernicus</i> Ūdens tematisko centru	2026

3.4. Pētniecība un inovācija, ūdensapgādes nozare un prasmes konkurētspējas stiprināšanai

Pamatojoties uz ES jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu atbalsta stratēģiju, ir jāpaplašina inovācija ūdens resursu jomā. Ūdens ir bijis svarīgs ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammu elements, un Eiropā jau ir izstrādāts plašs inovatīvu ideju un risinājumu klāsts. Tomēr šo risinājumu faktiskā ieviešana pēc projekta posma joprojām ir lēna. Lai risinātu šo problēmu, Komisija izveidos zinātnes/politikas saskarni, un tās uzdevums būs izcelt zināšanas, kas iegūtas no ES un valstu finansētajām pētniecības un inovācijas darbībām.

Komisija izveidos Ūdens resursu ziņā viedas rūpniecības aliansi un atbalstīs tās konsolidāciju, stimulējot inovāciju, konkurētspēju un nodrošinot vajadzīgās ūdensapgādes prasmes. Turklāt saskaņā ar tīras rūpniecības kursu Komisija pētīs, kā publiskais iepirkums var veicināt ūdens resursu noturības apsvērumus attiecīgajos publiskajos iepirkumos un vienkāršot MVU piekļuvi tirgum, kas palīdzētu tiem atraisīt savu inovācijas potenciālu. Papildinot šīs iniciatīvas, Komisija arī izveidos Eiropas Ūdens akadēmiju, kas pievērsīsies spēju vajadzībām Eiropas ūdensapgādes nozarē, veicinot publiskā un privātā sektora partnerības, inovāciju un tehnoloģiju nodošanu nolūkā novērst prasmju trūkumu.

Visu vecumu cilvēkiem dažādās disciplīnās ir jāattīsta jaunas prasmes. Nodarbinātība ūdensapgādes nozarē pēdējos gados ir palielinājusies un turpinās augt⁵⁹. Tomēr gan publiskās iestādes, gan privātais sektors saskaras ar darbaspēka novecošanu un prasmju trūkumu, jo īpaši tādās tehniskās jomās kā ūdens attīrīšana un ūdens resursu apsaimniekošana, kā arī saistībā ar digitālajām prasmēm. Prasmju Savienības tiesību aktu kopums, arī Eiropas Sociālais fonds Plus, var veicināt iestāžu, ūdens apsaimniekošanas speciālistu un kopienu apmācību. Saldūdens un okeāna jomā ir jāveicina prasmes zinātnē, tehnoloģijās, inženierzinātnēs un matemātikā (STEM)⁶⁰. Lai darbaspēkam ES ūdensapgādes nozarē nodrošinātu vajadzīgās prasmes, Komisija, ES ūdensapgādes nozare un ieinteresētās personas sadarbosies, lai, iespējams, sāktu arī plaša mēroga prasmju partnerību. Turklāt Komisija uzlabos profesionālo apmācību, palielinot atbalstu profesionālās izcilības platformai ūdensapgādes jomā. Tā arī izmantos esošo Eiropas Zilo skolu tīklu, lai uzlabotu zināšanas un informētību par saldūdens un okeānu aizsardzību, izmantojot pieeju “no avota līdz jūrai”.

Neraugoties uz spēcīgu zināšanu bāzi, joprojām trūkst izpratnes par Eiropas saldūdeņiem un jūras ūdeņiem, ūdens resursu pieejamību, klimata pārmaiņām, kā arī ūdens, enerģijas, pārtikas un ekosistēmu saikni. ES pētniecības fondu pilnvērtīga izmantošana var palīdzēt laist tirgū inovatīvas tehnoloģijas un atbalstīt MVU. Pamatojoties uz progresīvo pētniecību ES misiju “Atjaunot mūsu okeānus un ūdeņus” un “Pielāgošanās klimata pārmaiņām” ietvaros, Komisija līdz 2026. gada beigām pieņems pētniecības un inovācijas stratēģiju ūdens resursu noturības jomā, un mērķis ir novērst ES pētniecības un inovācijas iniciatīvu sadrumstalotību.

Visbeidzot, lai palielinātu Eiropas konkurētspēju ūdensapgādes jomā, stimulējot inovāciju un novēršot prasmju un zināšanu trūkumu, mums ir jārada lielāka sinerģija un jāsasaista rūpniecība, izglītība un pētniecība, izmantojot pieeju “no avota līdz jūrai”. Tāpēc Komisija 2026. gadā Eiropas Tehnoloģiju institūta (ETI) paspārnē izveidos zināšanu un inovāciju kopienu (ZIK) par jautājumiem, kas attiecas uz ūdensapgādes, jūras un jūrniecības nozarēm un ekosistēmām.

Galvenās darbības. Pētniecība un inovācija, ūdensapgādes nozare un prasmes konkurētspējas stiprināšanai	Laika grafiks
Zinātnes/politikas saskarne ES finansēto pētniecības un inovācijas projektu rezultātu izplatīšanai, piemēram, izmantojot vienas pieturas aģentūras platformu	2026
Pētniecības un inovācijas stratēģija ūdens resursu noturības jomā	2026
Ūdens resursu ziņā vieda rūpniecības alianse konkurētspējas stimulēšanai	2026
Eiropas Ūdens akadēmija	2026–2027
Zināšanu un inovāciju kopiena (ZIK) par jautājumiem, kas attiecas uz ūdens, jūras un jūrniecības nozarēm un ekosistēmām Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) paspārnē	2026

⁵⁹ Cedefop (2023). “Skills in transition: the way to 2035” (“Prasmes pārkārtošanās posmā – ceļš līdz 2035. gadam”). Luksemburga, Publikāciju Birojs; <http://data.europa.eu/doi/10.2801/438491>.

⁶⁰ Stratēģiskais plāns STEM izglītības jomā – konkurētspējai un inovācijai vajadzīgās prasmes (COM(2025) 89).

3.5. Drošība un sagatavotība kolektīvās noturības palielināšanai

Dalībvalstis ir atzinušas, ka galvenie ar ūdeni saistītie riski ir klimata izraisīti apdraudējumi un biodaudzveidības zudums, ļaunprātīgi uzbrukumi, kas vērsti uz kritiskās ūdens infrastruktūras un piegādes traucējumiem, kā arī nejaušs iekšzemes un jūras ūdeņu piesārņojums. Pēdējos gados šādu katastrofu dēļ ir pieaudzis ES civilās aizsardzības mehānismam (*UCPM*) adresēto palīdzības lūgumu skaits gan Eiropā, gan citās pasaules daļās. ES turpinās izrādīt solidaritāti pārrobežu sadarbībā, tomēr, lai efektīvi izmantotu pieejamos līdzekļus un samazinātu vajadzību pēc katastrofu seku likvidēšanas, šāda solidaritāte ir jāpapildina ar integrētas sagatavotības principiem. Šajā kontekstā īpaši svarīga ir *RESTORE* regula, kas palīdz dalībvalstīm ātri piesaistīt līdzekļus⁶¹, un kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšana.

Iedzīvotājiem ir vajadzīgi vietēja mēroga risinājumi, kas viņus aizsargā un ļauj sagatavoties tam, ko nevar novērst, saskaņā ar Eiropas sagatavotības savienības stratēģiju⁶². Šādās darbībās ir jāintegrē pilsētplānošanas apsvērumi, kā novērst piesārņojumu, vienlaikus mazinot klimata pārmaiņas un pielāgojoties tām, uzlabojot sausuma un plūdu riska pārvaldību, optimizējot digitālo rīku un ātrās brīdināšanas sistēmu izmantošanu un stiprinot saiknes starp jau esošajiem riska pārvaldības rīkiem Eiropas līmenī (piem., *Copernicus* ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojuma⁶³ agrīnas brīdināšanas rīkiem), valsts un vietējā līmenī. Iedzīvotājiem un kopienām ir jābūt iespējai rīkoties, lai pielāgotos klimata pārmaiņām un aizsargātos pret plūdu un sausuma riskiem. Pirmais solis ceļā uz sabiedrības noturības palielināšanu ir nodrošināt informācijas pieejamību par īpašiem plūdu un sausuma riskiem ēkām un zemei.

ES ir daudz rīku, ar ko var aizsargāt iedzīvotājus no katastrofām, kas saistītas ar ūdeni, vai mazināt to ietekmi, tomēr tie ne vienmēr ir pietiekami zināmi vai izmantoti. Ir svarīgi dot iedzīvotājiem iespēju uzzināt par aizvien lielākiem riskiem, ko rada klimata izraisītas ūdens katastrofas, un pārvaldīt tos, kā ierosināts Savienības noturības pret katastrofām mērķos, kas izstrādāti saskaņā ar *UCPM*⁶⁴. Komisija uzlabos ES reāllaika agrīnās brīdināšanas un uzraudzības sistēmas attiecībā uz plūdiem un sausumu, atbalstot dalībvalstu darbības, stiprinot Eiropas Sausuma novērošanas centru un *Copernicus* ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojuma Eiropas Plūdu apzināšanas sistēmu.

Zinot un novēršot mūsu trūkumus, mēs kļūsim noturīgāki. Tā kā kiberuzbrukumi ūdenssaimniecības iekārtām notiek arvien biežāk un to ietekme kļūst smagāka, pienācīga drošības plānošana un labāka izpratne par neaizsargātību palīdzēs Savienībai un uzņēmējiem cīnīties pret naidīgām darbībām, kas vērstas pret fizisko integritāti un kiberintegritāti, arī dzeramā ūdens apgādes un notekūdeņu attīrīšanas infrastruktūru, un apzinātu ūdens ceļu kontamināciju. Šo plānošanu lielā mērā labvēlīgi ietekmēs Kritisko vienību noturības (KVN)

⁶¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/3236 (2024. gada 19. decembris), ar ko groza Regulas (ES) 2021/1057 un (ES) 2021/1058 attiecībā uz Reģionālo ārkārtas atbalstu rekonstrukcijai (*RESTORE*).

⁶² JOIN(2025) 130 final Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas sagatavotības savienības stratēģiju.

⁶³ *Copernicus* ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojums ar agrīnās brīdināšanas sistēmām par meža ugunsgrēkiem (Eiropas Meža ugunsgrēku informācijas sistēma – *EFFIS*), plūdiem (Eiropas un globālā plūdu apzināšanas sistēma – *EFAS* un *GloFAS*) un sausumu (Eiropas un globālais sausuma novērošanas centrs – *EDO* un *GDO*), kas ir plūdu riska zonu skatīklis informētības palielināšanai.

⁶⁴ Pirmie Savienības noturības pret katastrofām mērķi tika noteikti saskaņā ar *UCPM* lēmuma 6. panta 5. punktu un tika publicēti 2023. gada februārī. Ieteikums par Savienības noturības pret katastrofām mērķiem (OV C 56, 15.2.2023., 1. lpp.). Paziņojums par Savienības noturības pret katastrofām mērķiem “Kopīga rīcība reaģēšanai uz turpmākām ārkārtas situācijām” (COM(2023) 61).

direktīvas⁶⁵ un Direktīvas, ar ko paredz pasākumus nolūkā panākt vienādi augstu kibernetikas drošības līmeni visā Savienībā (TID2 direktīva)⁶⁶, pilnīga īstenošana. Gaidāmais Komisijas paziņojums par nesaistošām pamatnostādņēm, kuru nolūks ir palīdzēt dalībvalstīm apzināt to kritiskās vienības un ziņot par riska novērtējumu rezultātiem, attieksies uz dzeramā ūdens un notekūdeņu nozari saskaņā ar KVN direktīvas darbības jomu. Vēl viens svarīgs ES noturības stiprināšanas elements ir atbalsts publiskajām iestādēm, uzņēmumiem un sabiedrībai saistībā ar gatavošanos nākotnes klimatiskajiem riskiem, arī izmantojot ES reāllaika agrīnās brīdināšanas un uzraudzības sistēmu kopīgus klimata atsaucē scenārijus un digitālos rīkus.

Galvenās darbības. Drošība un sagatavotība kolektīvās noturības palielināšanai	Laika grafiks
Uzlabot sauszemes un atkrastes ūdens infrastruktūras noturību, īstenojot Kritisko vienību noturības direktīvu	2025
Uzlabot ES reāllaika agrīnās brīdināšanas un uzraudzības sistēmas, stiprinot Eiropas Sausuma novērošanas centru un <i>Copernicus</i> ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojuma Eiropas Plūdu apzināšanas sistēmu	No 2025. g.
Pieņemt Eiropas Klimatadaptācijas plānu	2026

4. RĪCĪBA GLOBĀLĀ MĒROGĀ, RĀDOT PIEMĒRU, APŅEMŠANOS UN INICIATĪVAS

Programma 2030. gadam beigsies pēc pieciem gadiem. Virzība uz 6. ilgtspējīgas attīstības mērķi⁶⁷ notiek krietni lēnāk nekā vajadzīgs. Visā pasaulē 2,2 miljardiem cilvēku joprojām nav piekļuves drošam dzeramajam ūdenim, vairāk nekā pusei cilvēku nav piekļuves drošai sanitārijai, un daudzos sateces baseinos degradācijas līmenis kļūst arvien sliktāks, apdraudot ekosistēmu veselību un ūdens pieejamību, turklāt to vēl vairāk pasliktina klimata pārmaiņas. Mitrāji ir efektīvākie dabiskie ūdens apsaimniekotāji, tomēr visā pasaulē tie izzūd trīs reizes ātrāk nekā meži, palielinot pārtuksnešošanās un plūdu risku. Tiek lēsts, ka līdz 2030. gadam gandrīz puse pasaules iedzīvotāju cietīs no ūdens trūkuma⁶⁸.

Lai izvairītos no paātrinātas krīzes saistībā ar ūdeni, ir vajadzīga ātra un pārveidojoša pasaules mēroga rīcība, turklāt ir jāmaina arī tas, kā mēs vērtējam un pārvaldām ūdeni kopējās interesēs. Rīkojoties saskaņā ar stratēģiju *Global Gateway*, ES palīdzēs aizsargāt un atjaunot globālo ūdens aprites ciklu, veidot ūdens resursu ziņā viedu ekonomiku un garantēt ūdensapgādes drošību visiem saskaņā ar šīs stratēģijas un Nākotnes pakta ES līmeņa mērķiem⁶⁹. ES paplašinās stratēģiskās partnerības un diplomātiju ūdens resursu jomā ar mērķi veicināt integrētu ūdens resursu apsaimniekošanu, pieeju “no avota līdz jūrai”, dabā balstītu risinājumu izmantošanu, investīcijas ilgtspējīgā ūdensapgādē un sanitārijā visiem un inovācijā balstītas politikas reformas. Veidojot ūdens resursu ziņā viedu, apritīgu un konkurētspējīgu ekonomiku, ES atbalstīs pasaules mēroga iniciatīvas ūdens izmantošanas efektivitātes un atkalizmantošanas veicināšanai visās ekonomikas nozarēs. Turklāt ES atbalstīs Pārtikas

⁶⁵ Līdz 2026. gadam dalībvalstis pieņems stratēģiju kritisko vienību noturības uzlabošanai, kas aptvers dzeramā ūdens un notekūdeņu nozari.

⁶⁶ Direktīva (ES) 2022/2555, ar ko paredz pasākumus nolūkā panākt vienādi augstu kibernetikas drošības līmeni visā Savienībā (TID2 direktīva) (OV L 333, 27.12.2022., 80. lpp.).

⁶⁷ 6. IAM “Nodrošināt ūdens un sanitārijas pieejamību visiem un ilgtspējīgu pārvaldību”.

⁶⁸ ANO Pasaules ūdens attīstības ziņojums par 2024. gadu “Ūdens labklājībai un mieram”.

⁶⁹ [ANO Ģenerālās asamblejas Rezolūcija 79/1](#).

kodeksa pamatnostādņu⁷⁰ pabeigšanu un pieņemšanu, lai nodrošinātu mikrobioloģiski drošu ūdens izmantošanu un atkalizmantošanu pārtikas ražošanā visā pasaulē.

Ūdens, miera un drošības saikne tiks pastiprināta, apvienojot humānās palīdzības, attīstības un miera dalībniekus, aizstāvot starptautisko humanitāro tiesību ievērošanu, lai atbalstītu ūdens resursu, ūdensapgādē iesaistīto darbinieku un infrastruktūras drošumu un drošību konflikta zonās. Nosakot minimālās vides prasības ES finansētām humānās palīdzības darbībām, ES veicina ūdens resursu ilgtspēju apstākļos, kad ūdens nepietiekamība ir īpaši izteikta⁷¹.

Spēcīgāka ūdens resursu pārvaldība pasaulē ir būtiska, lai panāktu stabilu progresu, stratēģisku vadību un novērstu sadrumstalotību. ANO 2023. gada konference par ūdeni ar vērienīgo rīcības programmu ūdens resursu jomā⁷², kam sekoja *UNEA-6* rezolūcija par ūdeni⁷³, sistēmas mēroga ūdens un sanitārijas stratēģija⁷⁴ un ANO īpašā sūtņa ūdens jautājumos iecelšana, pārliecinoši iekļāva ūdeni pasaules politiskajā ainā. ES strādās, lai gaidāmajās ANO konferencēs par ūdeni panāktu vērienīgu un uz rīcību orientētu rezultātu, arī regulāru ANO starpvaldību procesu ūdens jomā, ūdens iekļaušanu daudzpusējos procesos un iesaistīšanos galvenajās koalīcijās. ES arī iesaistīs partnervalstis ūdens resursu pārvaldībā, veidojot arī savu ES dalībvalstu sūtņu tīklu ūdensapgādes jomā.

ES atbalstīs ANO Ūdens konvencijas⁷⁵ paplašināšanu kā instrumentu tam, lai veicinātu kopīgu ūdens resursu ilgtspējīgu pārvaldību, konfliktu novēršanu, miera veidošanu, drošību un ekonomikas attīstību. Izmantojot *Global Gateway*⁷⁶, Eiropas komanda (Komisija, EIB un dalībvalstu attīstības finanšu iestādes) dara pieejamus vairāk nekā 1,2 miljardus EUR pārvaldības, zināšanu un investīciju atbalstam 18 galvenajos pārrobežu ūdens baseinos 47 Āfrikas un Vidusāzijas valstīs. Tas ietver tādas iniciatīvas kā Starptautiskais Arāla jūras fonds un Zilās Āfrikas programma.

ES stiprinās valstu un reģionālās partnerības ūdens resursu jomā. Tas ietver Savienības Vidusjūrai ūdens programmu 2030. gadam un gaidāmo jauno Vidusjūras paktu, lai risinātu augošā ūdens trūkuma un klimata ietekmes problēmas reģionā. ES atbalstīs kandidātvalstis un kaimiņvalstis, arī izmantojot Rietumbalkānu un austrumu kaimiņreģiona investīciju sistēmu un Ukrainas mehānismu. Šajā kontekstā īpaši svarīga ir ES stratēģiskā pieeja Melnajai jūrai⁷⁷, tā ir vērsta uz vietējo kopienu atbalstu, arī cīņā pret vidisko kaitējumu, ko izraisa karš. ES ierosinās attiecīgos ūdens resursus reglamentējošos tiesību aktus iekļaut tiesību aktu kopumā,

⁷⁰ fao.org/fao-who-codexalimentarius/sh-proxy/tr/?lnk=1&url=https%253A%252F%252Fworkspace.fao.org%252Fsites%252Fcodex%252FStandards%252FCXG%2B100-2023%252FCXG_100e.pdf.

⁷¹ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/climate-change-and-environment_en.

⁷² <https://sdgs.un.org/conferences/water2023/action-agenda>, ar 33 ES saistībām <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7443-2023-INIT/en/pdf>.

⁷³ <https://docs.un.org/en/UNEP/EA.6/RES.13>.

⁷⁴ [UN System-wide Strategy for Water and Sanitation July2024 vs23July2024.pdf](#) (ANO Sistēmas mēroga ūdens un sanitārijas stratēģija, 2024. gada jūlijs).

⁷⁵ Konvencija par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu.

⁷⁶ Eiropas stratēģija neatliekamāko globālo problēmu risināšanai un investīciju piesaistīšanai līdz 300 miljardu EUR apmērā ilgtspējīgiem un kvalitatīviem projektiem; https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en.

⁷⁷ JOIN(2025) 135/3, Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Eiropas Savienības stratēģiskā pieeja Melnās jūras reģionam”.

uz ko attiecas Enerģētikas kopienas līgums⁷⁸. ES un Vidusāzija uzlabos sadarbību, izmantojot nesen saskaņoto stratēģisko partnerību ar 12 miljardu EUR vērtu *Global Gateway* investīciju paketi, kas būs vērsta uz četrām galvenajām prioritātēm, arī klimatu, ūdeni un enerģētiku. ES progresīvā ūdensapgādes nozare ir būtiska, lai atbalstītu partnervalstis, izstrādātu ūdens patēriņa ziņā efektīvas tehnoloģijas, finansētu ilgtspējīgu infrastruktūru un veicinātu inovāciju. Lai izmantotu attiecīgās tirgus iespējas, ES atbalstīs politikas stimulus, finansēšanas mehānismus un ar ūdens resursu nozari saistītus MVU.

ES joprojām ir apņēmības pilna palīdzēt novērst ievērojamo starptautiskā ūdens resursu finansējuma deficītu. Izmantojot *Global Gateway*, ES un tās dalībvalstis joprojām ir lielākās oficiālās attīstības palīdzības sniedzējas, arī ūdens infrastruktūras un dabā balstītu risinājumu jomā, ko pastiprina privātā sektora iesaiste ar Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai (EFIA+) starpniecību. EIB un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka kopā ar citām daudzpusējām attīstības bankām ir apņēmušās nodrošināt lielāku finansējumu ūdensapgādes drošībai un pastiprinās sadarbību⁷⁹. ES turpinās atbalstīt investīcijas, galvenokārt izmantojot apvienošanas mehānismus un garantijas un uzlabojot investīciju vidi, veicinot juridiskās reformas un augstus sociālos un vides standartus. Tas ietver tādas iniciatīvas kā *Climate Investor 2* – apvienotu finanšu mehānismu, kurš piesaista līdz 2,2 miljardiem EUR ūdens, sanitārijas un okeāna infrastruktūras projektiem, kā arī stratēģisko iepirkumu un atbalstu vidiskām, sociālajām un pārvaldības sistēmām. Nozīme varētu būt arī tīras tirdzniecības un investīciju partnerībām.

Galvenās darbības. Rīcība globālā mērogā, rādot piemēru, apņemšanos un iniciatīvas	Laika grafiks
Izmantojot <i>Global Gateway</i> , veicināt ūdens resursu noturību, atbalstot prioritāras iniciatīvas, kas saistītas ar ūdeni, un pastiprinot valstu un reģionu iesaisti	No 2025. g.

5. SECINĀJUMI

Komisija aicina dalībvalstis, institucionālos partnerus, uzņēmumus un visas sabiedrības daļas rīkoties saskaņā ar šajā stratēģijā norādīto.

No 2025. gada decembra Komisija reizi divos gados organizēs Ūdens resursu noturības forumu, lai iekļaujošā dialogā ES un citas ieinteresētās personas izvērtētu progresu, kas panākts ūdens resursu noturības uzlabošanā visos valdības, uzņēmumu un pilsoniskās sabiedrības līmeņos, un uzraudzītu šīs stratēģijas īstenošanu.

2027. gadā Komisija veiks vidusposma pārskatīšanu par panākto progresu šajā stratēģijā iekļauto darbību īstenošanā. Tā arī veiks pirmo novērtējumu par to, kā tiek īstenots ieteikums “Ūdensefektivitāte pirmajā vietā”. Šajā saistībā dažas darbības var tikt atjauninātas vai pārskatītas.

2029. gadā Komisija izvērtēs panākto progresu, arī pilnībā izvērtēs valstu darbības, kas veiktas saskaņā ar ieteikumu “Ūdensefektivitāte pirmajā vietā”. Komisija arī noteiks iespējamās

⁷⁸ [Enerģētikas kopienas dibināšanas līgums – Enerģētikas kopiena. Sākulapa.](#)

⁷⁹ <https://www.eib.org/files/press/CommitmenttoWaterSecuritywithlogos.pdf>.

turpmākās darbības, kas vajadzīgas, lai novērstu jaunās bažas, un attiecīgi pārskatīs noteiktos mērķrādītājus un darbības, lai panāktu ūdens resursu noturību visās sabiedrības nozarēs.

I PIELIKUMS. PILNĪGS DARBĪBU SARAKSTS

	DARBĪBAS	Laika grafiks
ATJAUNOT UN AIZSARGĀT ŪDENS APRITES CIKLU		
	Noteikt, arī strukturētos dialogos ar dalībvalstīm, Ūdens pamatdirektīvas un Plūdu direktīvas īstenošanas prioritātes, galveno uzmanību pievēršot ūdens kvalitātei un kvantitātei	2025–2026
	Pārskatīt Jūras stratēģijas pamatdirektīvu	2027
	Izstrādāt ūdens trūkuma rādītājus un tehniskos norādījumus par sausuma pārvaldības plāniem	2026–2027
	Novērst galvenos piesārņojuma avotus: - publiskā un privātā sektora iniciatīva, kuras mērķis ir panākt tehnoloģisku progresu, izstrādājot realizējamās un cenas ziņā pieejamās metodes PFAS un citu noturīgu ķīmisko vielu atklāšanai un aizvākšanai, ja tiks atrasti atbilstoši partneri; - izveidot palīdzības rīkkopu dalībvalstīm, lai atbalstītu darbības barības vielu radītā piesārņojuma samazināšanai, arī izmantojot uzlabotu modelēšanu, interaktīvas kartes un paraugprakses apmaiņu	2027 2026–2027
VEIDOT ŪDENS RESURSU ZIŅĀ VIEDU EKONOMIKU, KURĀ NEVIENS NAV ATSTĀTS NOVĀRTĀ, KURA ATBALSTA ES KONKURĒTSPĒJU UN PIESAISTA INVESTORUS		
	Ieteikums par principu “ūdensefektivitāte pirmajā vietā”, pamatnostādnes un EVA ziņojums par ūdens izmantošanas efektivitātes neizmantoto potenciālu	2025–2026
	Atbalstīt ūdens atkalizmantošanas prakses ieviešanu arī ārpus lauksaimniecības un pārskatīt Ūdens atkalizmantošanas regulu	2026–2028
	<u>Publiskā ūdensapgāde:</u> atbalstīt noplūžu samazināšanu, infrastruktūras modernizāciju un padziļinātu datu novērtēšanu	2025–2028
	<u>Lauksaimniecība:</u> - maksimāli izmantot KLP stratēģiskos plānus, lai uzlabotu ūdens resursu noturību, izmantojot zināšanu apmaiņu un inovatīvus risinājumus, ko veicina ES KLP tīkls, Eiropas inovācijas partnerība lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai (EIP-AGRI), kā arī uzlaboti un neatkarīgi lauksaimniecisko konsultāciju pakalpojumi; - nākamajā plānošanas periodā turpināt radīt stimulus lauksaimniekiem uzlabot savu saimniecību vidiskos un klimatiskos rādītājus, arī virzībā uz ūdens resursu labāku apsaimniekošanu.	2025–2026
	<u>Rūpniecība un enerģētika:</u> - uzsākt izmēģinājuma projektu ar mērķi veicināt ūdens izmantošanas efektivitāti, arī bezūdens un slēgta ūdens cikla tehnoloģijas, atsevišķās rūpnieciskās kopās; - ūdens izmantošanu iekļaut kopējas Savienības shēmas parametros, lai novērtētu datu centru ilgtspēju un ierosinātu ūdens patēriņa minimālos snieguma standartus; - publiskā un privātā sektora iniciatīva, kuras mērķis ir panākt tehnoloģisku progresu, izstrādājot	2025–2026

	realizējamas un cenas ziņā pieejamas sausās dzesēšanas metodes, ja tiek atrasti atbilstoši partneri.	
	Veicināt paraugprakses apmaiņu saldūdens bilances, ūdens plūsmu uzskaites, ūdens efektivitātes un viedas ūdens uzskaites jomā visās ekonomikas nozarēs	No 2025. g.
	Novērtēt par ūdeni pieejamo datu kvalitāti un vajadzības gadījumā iesniegt tiesību akta priekšlikumu par jaunu vides ekonomisko kontu moduļu ieviešanu ūdens resursu kontiem	Līdz 2026. gada beigām
NODROŠINĀT TĪRU UN CENAS ZIŅĀ PIEEJAMU ŪDENI VISIEM, STIPRINOT IZPRATNI PAR ŪDENS NOTURĪBU PATĒRĒTĀJU UN CITU LIETOTĀJU VIDŪ		
	Nosakot vai atjauninot prasības saskaņā ar <i>ESPR</i> un ES ekomarkējumu, ņemt vērā izstrādājumu ietekmi uz ūdeni	2025–2027
	Veicināt paraugpraksi attiecībā uz sabiedrības informētību un ūdens cenu noteikšanas nozīmi, lai veicinātu ūdens izmantošanas efektivitāti, izmaksu atgūšanu un principa “piesārņotājs maksā” ievērošanu, kā arī saistīto valsts ūdens resursu pārvaldību	2026–2027
	Pastiprināt centienus ūdens resursu noturības jomā visā būvētajā vidē, izmantojot gaidāmo Jaunā Eiropas “Bauhaus” mehānisma darba programmu 2026.–2027. gadam un gaidāmo cenas ziņā pieejamu mājokļu plānu	2026
PĀRVALDĪBA UN ĪSTENOŠANA, KAS VEICINA PĀRMAIŅAS		
	Pastiprināt izpildi un sākt strukturētus dialogus ar visām dalībvalstīm, lai paātrinātu un paplašinātu ES tiesību aktu kopuma īstenošanu ūdens resursu jomā, pamatojoties uz galvenajām izpildes prioritātēm, kas izriet no upju baseinu un plūdu riska pārvaldības plānu jaunākā novērtējuma	2025–2026
	Saskaņā ar prakses kopieni “Kohēzija pārkārtošanās mērķiem” organizēt regulāru informācijas apmaiņu ar reģioniem, pilsētām un ūdensapgādes iestādēm, lai veicinātu paraugprakses apmaiņu par “sūkļa ainavām”, kā arī pārrobežu sadarbību ūdens resursu jomā, kas apzināta <i>Interreg</i> programmās	2025–2027
	Ieviest skatīkli, kurā integrēti vidiskie dati un dati, kas saistīti ar ūdensapgādes tīkliem un energotīkliem, lai palīdzētu dalībvalstīm to telpiskās plānošanas centienos noteikt labākās teritorijas, kurās ūdensietilpīgas uzņēmējdarbības izvietošana būtu izdevīga visām pusēm	2027
	Izveidot ūdens resursu noturības forumu	No 2026. g.
FINANŠĒJUMS, INVESTĪCIJAS UN INFRASTRUKTŪRA STABILAS ŪDENSAPGĀDES NODROŠINĀŠANAI		
	EIB Ūdens programmas un Ūdens resursu ilgtspējas konsultatīvā mehānisma darbības uzsākšana sadarbībā ar Komisiju, lai palielinātu palīdzību potenciālajiem aizdevumu saņēmējiem, palielinot projektu plūsmu	2025
	Veicot vidusposma pārskatīšanu, atbalstīt dalībvalstis un reģionus kohēzijas politikas fondu pārorientēšanā uz ūdens resursu noturību	2025
	Izveidot mehānismu ūdens resursu noturības investīciju paātrināšanai	2026–2027
	Uzsākt zaļo un zilo koridoru iniciatīvu ar mērķi atbalstīt ekoloģisko apstākļu un infrastruktūras (arī upju, mitrāju, piekrastes)	2027

	atjaunošanu nolūkā atjaunot ūdens aprites ciklu, izmantojot pieeju “no avota līdz jūrai”	
	Pieņemt Dabas kredītu ceļvedi, lai izmantotu šo instrumentu potenciālu un stimulētu šo tirgu paplašināšanos	2025
	Izmantot tehniskā atbalsta instrumentu, lai palīdzētu dalībvalstīm risināt ar ūdeni saistītas problēmas, jo īpaši tās, kas apzinātas Eiropas pusgadā.	No 2025. g.
DIGITALIZĀCIJA UN MĀKSLĪGAIS INTELEKTS PAREIZAS ŪDENS APSAIMNIEKOŠANAS PAĀTRINĀŠANAI UN VIENKĀRŠOŠANAI		
	Izstrādāt un īstenot “Galamērķis Zeme” un “Okeāna digitālais dvīnis” lietotnes ūdens resursu noturības veicināšanai, un līdz 2030. gadam darīt šīs spējas pieejamas valsts un vietējām pārvaldes iestādēm Eiropas Savienībā un ārpus tās robežām	2025–2030
	Izstrādāt ES mēroga rīcības plānu ūdensapgādes nozares digitalizācijai, arī ES mēroga iniciatīvu par viedo uzskaiti visiem	2026
	Izveidot programmas <i>Copernicus</i> Ūdens tematisko centru	2026
PĒTNIECĪBA UN INOVĀCIJA, ŪDENSAPGĀDES NOZARE UN PRASMES KONKURĒTSPĒJAS STIPRINĀŠANAI		
	Zinātnes/politikas saskarne, lai izplatītu ES finansēto pētniecības un inovācijas projektu rezultātus, piemēram, izmantojot vienas pieturas aģentūras platformu	2026
	Pētniecības un inovācijas stratēģija ūdens resursu noturības jomā	2026
	Ūdens resursu ziņā vieda rūpniecības alianse konkurētspējas stimulēšanai	2026
	Eiropas Ūdens akadēmija	2026–2027
	Zināšanu un inovāciju kopiena (ZIK) par jautājumiem, kas attiecas uz ūdens, jūras un jūrniecības nozarēm un ekosistēmām Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) paspārnē	2026
	Veicināt turpmāku pētniecību un inovāciju, lai sekmētu ilgtspējīgu atsāļošanu.	2026
	<i>Water Tech</i> programma sadarbībā ar EIP	jānosaka
DROŠĪBA UN SAGATAVOTĪBA KOLEKTĪVĀS NOTURĪBAS PALIELINĀŠANAI		
	Uzlabot sauszemes un atkrastes ūdens infrastruktūras noturību, īstenojot Kritisko vienību noturības direktīvu	2025
	Uzlabot ES reāllaika agrīnās brīdināšanas un uzraudzības sistēmas, stiprinot Eiropas Sausuma novērošanas centru un <i>Copernicus</i> ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojuma Eiropas Plūdu apzināšanas sistēmu	No 2025. g.
	Pieņemt Eiropas Klimatadaptācijas plānu	2026
	Uzlabot ūdens pārnēsātu infekcijas slimību profilaksi, īstenojot Regulu (ES) 2022/2371 par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem.	No 2022. g.
RĪCĪBA GLOBĀLĀ MĒROGĀ, RĀDOT PIEMĒRU, APŅĒMŠANOS UN INICIATĪVAS		
	Izmantojot <i>Global Gateway</i> , veicināt ūdens resursu noturību, atbalstot prioritāras iniciatīvas, kas saistītas ar ūdeni, un pastiprinot valstu un reģionu iesaisti	No 2025. g.
	Stiprināt ūdens resursu pārvaldību pasaulē, iesaistoties diskusijās par turpmāko pasaules mēroga ūdens resursu pārvaldības sistēmu	No 2025. g.
	Veicināt pārrobežu sadarbību ūdens resursu jomā, atbalstot pievienošanos ANO Ūdens konvencijai	No 2025. g.

	Palīdzēt vismaz 70 miljoniem iedzīvotāju piekļūt uzlabotam dzeramā ūdens avotam un/vai sanitārijai, piesaistīt lielākas investīcijas un palielināt ES ūdensapgādes nozares konkurētspēju	Procesā
	Ievērojami palielināt investīcijas dabā balstītos risinājumos infrastruktūrā vai saistībā ar to	No 2026. g.
	Integrēt ūdensapgādes jautājumu starptautiskos procesos, arī trijās Riodežaneiro konvencijās par klimata pārmaiņām, biodaudzveidību un pārtuksnešošanos	No 2025. g.
	Uzlabot Kuņminas–Monreālas globālās biodaudzveidības satvara ar ūdeni saistīto mērķu un mērķrādītāju īstenošanu ⁸⁰	Procesā
	Pastiprināt ES iesaistīšanos Rāmsaras konvencijā	No 2025. g.
	Pastiprināt iesaistīšanos citastarp G7, G20, Pārrobežu ūdens resursu sadarbības koalīcijā, partnerībā “ <i>Freshwater Challenge</i> ” un Baku dialogā par ūdens resursiem	No 2025. g.
	Novērtēt katras kandidātvalsts vajadzības pēc investīcijām, kuras nepieciešamas, lai izpildītu ar ūdeni saistītu tiesību aktu kopuma prasības	No 2026. g.
	Pastiprināt iesaisti Savienībā Vidusjūrai un Zilajā Vidusjūras reģiona partnerībā	No 2025. g.

⁸⁰ <https://www.cbd.int/gbf/targets>.

II PIELIKUMS. GALVENIE 2027.–2033. GADA STARPPOSMA MĒRĶRĀDĪTĀJI

Atjaunot un aizsargāt ūdens aprites ciklu

Līdz 2030. gadam tiks ieviesti atjaunošanas pasākumi vismaz 30 % ES piekrastes un saldūdens dzīvotņu, kuru stāvoklis nav labs (*Regula par dabas atjaunošanu*).

Līdz 2030. gadam vismaz 30 % sugu un dzīvotņu, kuru stāvoklis pašlaik nav labvēlīgs, ir šajā kategorijā vai uzrāda pārliecinošu pozitīvu tendenci (*ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam*).

Līdz 2030. gadam vismaz 25 000 km upju Eiropas Savienībā būs jāatjauno, lai tās atkal būtu brīvi plūstošas upes (*ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam*).

Līdz 2027. gadam dalībvalstis aizsargā, uzlabo un atjauno visus virszemes ūdeņu un pazemes ūdeņu objektus, lai panāktu to labu stāvokli (*Ūdens pamatdirektīva*).

Veidot ūdens resursu ziņā viedu ekonomiku, kurā neviens nav atstāts novārtā, kura atbalsta ES konkurētspēju un piesaista investorus

Līdz 2030. gadam ūdensietilpīgākās nozares būs pieņēmušas un uzlabojušas ūdens izmantošanas ziņā efektīvu praksi, arī šādas nozares, pamatojoties uz spēkā esošajiem ES tiesību aktiem:

- enerģētika: katra dalībvalsts sāks ieviest valsts ēku renovācijas plānus, kas ir jāiesniedz līdz 2026. gadam, lai līdz 2050. gadam panāktu, ka esošās ēkas pakāpeniski kļūst par energoefektīvām un dekarbonizētām ēkām, arī izmantojot pieejas un programmas, kas vērstas uz ūdens attīrīšanu (*Ēku energoefektivitātes direktīva*);
- rūpniecība: ES lielākajos rūpnieciskās un lopkopības ražošanas procesos ūdens patēriņš sāks būtiski samazināties (*Rūpniecisko emisiju direktīva*).

Turklāt attiecībā uz lauksaimniecību KLP stratēģiskie plāni līdz 2027. gadam ir nodrošinājuši atbalstu tādai praksei (kas pārsniedz obligātās prasības), kura uzlabo augsnes veselību (un tādējādi uzlabo ūdens aizturi un ierobežo eroziju) 47 % ES lauksaimniecības platības. Atbalsts pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas praksei un uzlabotai barības vielu pārvaldībai aptvers attiecīgi 27 % un 15 % no ES lauksaimniecības zemes (KLP atbalsts un KLP stratēģiskie plāni).

Līdz 2030. gadam dalībvalstis, kurās ūdensapgādes noplūžu līmenis pārsniedz ES mēroga robežvērtību, kas ir jānosaka līdz 2028. gadam, iesniegs rīcības plānu ar pasākumiem noplūžu samazināšanai to ūdensapgādes tīklos (*Dzeramā ūdens direktīva*).

Līdz 2030. gadam Komisija un dalībvalstis veicinās attīrītu komunālo notekūdeņu atkalizmantošanu visiem piemērotajiem nolūkiem, kas nav saistīti ar lauksaimniecību, un novērtēs, vai ir lietderīgi un atbilstoši noteikt ES ūdens atkalizmantošanas mērķrādītāju visās ekonomikas nozarēs (*Ūdens atkalizmantošanas regula*).

Nodrošināt tīru un cenas ziņā pieejamu ūdeni visiem, stiprinot patērētāju un citu lietotāju izpratni par ūdens resursu noturību

Līdz 2027. gadam dalībvalstis izveidos pārredzamus dzeramā ūdens un notekūdeņu rēķinus, lai palielinātu patērētāju informētību par ūdens patēriņu un ūdens reālo cenu, kā arī monitoringa sistēmas sabiedrības veselības parametru monitorēšanai komunālajos notekūdeņos ārkārtas situācijās (*Dzeramā ūdens direktīva, Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva*).

Līdz 2029. gadam dalībvalstis informēs Komisiju par pasākumiem, kas veikti, lai uzlabotu dzeramā ūdens un sanitārijas pieejamību visiem, arī neaizsargātām un marginalizētām grupām, un reizi sešos gados informēs Komisiju par šo jautājumu (*Dzeramā ūdens direktīva un Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva*).

Līdz 2030. gadam ES atbalstīs 70 miljoniem cilvēku piekļuvi uzlabotam dzeramā ūdens avotam un/vai sanitārijai (*ES apņemšanās īstenot rīcības programmu ūdens resursu jomā*).

Līdz 2033. gadam visas ES pilsētas, kurās ir vairāk nekā 100 000 iedzīvotāju, izstrādās integrētus komunālo notekūdeņu apsaimniekošanas plānus, kuros prioritāte būs dabā balstīti risinājumi un zaļā/zilā infrastruktūra (*Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva*).